

*Облыстық № 2 әмбебап ғылыми кітапханасы
Әдістеме – библиография бөлімі*

Ұрпаққа ұран болған – Ұлы Жеңіс */Ұлы Отан соғысының аяқталғанына 75 жыл/*

Библиографиялық көрсеткіш

Арқалық 2020

Құрастырушыдан

.. Тарих беті үнемі жаңарып отырады. Десе де ұмытылмайтын, халықтың есінен кетпейтін тарихи оқиғалар болады. Соның бірі әлемді дүр сілкіндірген Ұлы Отан соғысы. Ел басына күн туған осы бір қиын қыстау кезеңде Кеңес Одағының халықтары бір жеңнен қол, бір жағадан бас шығарып, фашист басқыншыларына қарсы жойқын шайқасқа аттанды. Отанымыздың бостандығы мен тәуелсіздігін қорғауға еліміздің барлық күш қуаты жұмылдырылды. Торғайдың сайын даласында да бұл алапат дауылдың қарқыны күшті, ауқымы кең болды. Патриоттық рухта тәрбиеленген бірнеше мыңдаған Торғайлықтар да жауға қарсы күреске аттанды. Олар қан төгіс майдан даласында өз туған елінің ұлтарактай жері үшін, қарша жауған оққа кеудесін тосып, шыбын жаны, қасық қаны қалғанша күресті. Оқ пен оттың ортасында жүріп батырлықтың, табандылықтың, қайсарлықтың арқасында Ұлы Жеңіске жетті.

Міне, бұл күнде сол жеңіс туының желбірегеніне де 75 жыл толып отыр. Торғай өлкесінен майдан даласына аттанып, сұм соғыстың азабы мен қиыншылығын қара нардай қайыспай көтерген, халықтың бір-біріне деген адалдығының, қайраттылығы мен қайсарлығының арқасында «Жеңіс күніне» жетіп, елге аман-есен оралған аталарымыз бен әкелеріміздің ерлігің келер ұрпаққа насихаттау басты мақсатымыз.

Осыған орай Арқалық қаласындағы №2 облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының әдістеме-библиография бөлімі Ұлы Жеңістің 75 жылдығына арнап **«Ұрпаққа ұран болған – Ұлы Жеңіс»** тақырыбында библиографиялық көрсеткішті оқырман назарына ұсынады.

Бұл көрсеткіште Ұлы Отан соғысы жылдарындағы тарих шежіресіне үңіліп, сол жылдардағы халық басына түскен қиындықты бүгінгі ұрпақ көзімен бағдарлау арқылы жекелеген соғыс ардагерлерінің өмір тарихына шолу жасалды.

Көрсеткіштің бірінші беті құрастырушыдан басталады. Құралдың мақсаты мен қай саланың оқырмандарына арналғандығы және құралдағы құжаттарға сипаттама берілген. Материалды орналастыру тәртібі түсіндіріліп, құрал ішіндегі жазбалардың орналасуы туралы хабарланған.

Библиографиялық көрсеткіш төрт бөлімнен тұрады. **«Елім деп от кешкен майдангерлер»** атты бірінші бөлімде қан майданнан жауды жеңіп, елге оралған, одан кейін бар қажыр-қайратын туған елін, Отанын гүлдендіруге, халықтың әл-ауқатын жақсартуға жұмсаған соғыс ардагерлерінің өмірбаяны, мерзімді басылымдағы жарияланымдары мен олар туралы мерзімді басылым беттерінде жарияланған мақалалар тізімі берілген. Көрсеткіште берілген әдебиеттер тізімі әліпбилік ретпен орналастырылған.

Көрсеткіштің екінші бөлімі **«Ерлік - елге мұра, ұрпаққа ұран»** деп аталады. Бұл бөлімде соғыста елі мен жері үшін жанын пида еткен, өшпес ерлік көрсеткен туған-туыстарына, туған жеріне оралмай қалған қаһарман ерлерді кейінгі ұрпағы еске түсіріп, аталарының ерен еңбегін мақтана етіп жазған мақалалары берілген.

Сұрапыл соғысқа қатысқандар, қайтпай қалған, хабарсыз кеткен есіл ерлеріміздің тізімі **«Жеңісті жақындатқан Торғайлықтар»** тақырыбымен үшінші бөлімге жинақталды.

Ал **«Жауынгерлік жолы өлең-жырға толы»** төртінші бөлімде Ұлы Отан соғысы жылдары ел арасында майданнан оқ астынан хат арқылы келген жауынгер жырлары мен оларға арналған өлеңдер топтастырылған. Сонымен қатар бұл көрсеткіште соғыс ардагерлерінің, Ұлы Жеңіске зор үлес қосқан жерлестеріміздің есімдері енген кітаптардың және Арқалық қаласындағы Даңқ алаңындағы ерлікке тағзым ететін ескерткіш тің фотосуреттері берілген. Көрсеткішті дайындау барысында кітапхана қоры және интернет ресурстарынан алынған материалдар пайдаланылды. Басылым соңында есімдердің алфавиттік көрсеткіші берілген.

Библиографиялық көрсеткіш кітапхана қызметкерлері, студенттерге және барша пайдаланушыларға арналған.

Жеңіс мерекесі- фашизмді талқандаған бүкіл совет халқының мерекесі.

Жеңіс мерекесі- әрбір төртінші азаматын соғысқа аттандырған бүкіл қазақстандықтардың мерекесі.

Жеңіс мерекесі-жеңімпаз әкелер мен аға буынның және сол ағалар ісін алға апаратын жас буынның мерекесі.

Бұл-біздің ең қасиетті қастерлі мерекеміз. Біз аға буынның алдында шексіз қарыздармыз және сіздерді әрдайым мақтан етеміз.

Н.Ә.Назарбаев.

МАЙДАНГЕРЛЕР – ҚАҺАРМАН ҚАЙРАН ЕРЛЕР, ЕСІМДЕРІҢ ҒАСЫРДАН – ҒАСЫРҒА ӨРЛЕР!

ӘБЖАН ТОҚАЙ

1917 жылдың 22 наурызында Қостанай облысы, Аманкелді ауданы №12 ауылда дүниеге келген. 1932 жылдан ауылшаруашылық саласында жұмыс жасаған. 1937 жылы Финляндия соғысына қатынасып, елге 1940 жылы оралады. 1940 жылы шілдеде торғай әскери комиссариаты арқылы әскерге алынып, 1986-шы артиллерия полкы құрамында қатардағы жауынгер, майданда сандаған ұрыстарға қатысып, елге 1945 жылдың аяғында оралған. Соғыстан келгеннен кейін мылтығын айырбастаған ол, төрт түліктің төресі жылқы шаруашылығын өркендетуге ат салысады. Алдымен Кеңтүбек совхозында, кейін 1951-1977 жылдар аралығында Сарыторғай жылқы зауытында жылқышы болған, Осы жылдардағы еңбегі жоғары

бағаланып, «Ленин» орденімен наградталған және оның сыртында 10 мерекелік медальдері бар. 1977 жылы құрметті демалысқа шыққан. Арқалық қаласында дүниеден өткен.

Ол туралы:

1. Ардагерлерге - сый-сыяпат [Мәтін] : [соғыс ардагерлеріне құрмет] / Арқалық хабары. – 2015. —31 желтоқсан. —Б. 1,3.
2. Жүнісұлы, Мұрат. Өмірі оның өнеге [Мәтін] : [майдангер Тоқай Әбжан туралы] / М. Жүнісұлы; суретті түсірген автор // Қостанай таңы. – 2017. – 4 сәуір. – Б. 5.
3. Қала басшысы қарт майдангерлерді құттықтады [Мәтін] : [Арқалық қаласының әкімі А. К. Балғарин] / "АХ" // Арқалық хабары. – 2018. – 18 мамыр. – Б. 3.
4. Қостанай облысының Әскери Даңқ кітабы (1941-1945)=Книга военной славы Костанайской области (1941-1945) [Мәтін] : [деректі жинақ] / бас ред.: К. У. Укин. - Қостанай: Костанайский печатный двор, 2015. - 398 б.
5. Нұрсаби, А. 100 жастағы ардагер [Мәтін] : [соғыс ардагері Әбжан Тоқай мен кездесу] / А. Нұрсаби // Арқалық хабары. – 2015. – 9 қаңтар. – Б. 4.
6. Рахметов, Жандос. Ардагерлерді ардақтайық! [Мәтін] / Жандос Рахметов // Арқалық хабары. —2018. —5 мамыр. – Б. 3.
7. Жүнісұлы, Мұрат. Майдангерге үй берілді [Мәтін] / Мұрат Жүнісұлы // Қостанай таңы. – 2017. – 21 ақпан. – Б. 6.

ƏБЖАНОВ СƏМЕН

1922 жылы 16 мамырда Қостанай облысы, Аманкелді ауданы, №5 ауылда дүниеге келген. Ұлы Отан соғысына 1942 жылы алынып, 520-шы атқыштар полкінің құрамында соғысқа қатынаған. Одан кейін 31-ші танкі полкінің барлаушылар взводында болып, Берлинді басып алу шайқасына қатынаған. От пен оқтың ортасында жүрген майдангер 1945 жылдан 1946 жылдың соңына дейін 65-ші атқыштар полкінің құрамында бола жүріп, Украинада екі рет ауыр жарақат алған. Соғыс аяқталғаннан кейін Мәскеу қаласында өткізілген Жеңіс парадына қатысу мәртебесіне ие болған жауынгер, Ұлы Отан соғысындағы ерлігі мен еңбектегі жемісті қызметі үшін «II

дәрежелі Отан соғысы орденімен», «Германияны жеңгені үшін», «Ерлігі үшін» екі рет «Жауынгерлік еңбегі үшін», «Берлинді алғаны үшін», Қазақстан Республикасының «Құрмет» орденімен және 10 бірдей мерекелік медальдарға ие болды. Елге оралғаннан соң ауылшаруашылығының әр саласында қызмет атқарды. Абыройлы еңбегінің арқасында Мәскеудегі халық шаруашылығы көрмесіне қатынаған. 2006 жылы өмірден озды.

Ол туралы:

8. Əбжан Сəмен [Мəтін] : [өмірбаян] // Олар жеңіспен оралды=Они вернулись с победой: ескерткіш кітабы. - Қостанай, 2009.- 32 б.
9. Қожантаева, Жанар. Ұмытылмас есім [Мəтін] : [ардагер Сəмен Əбжанов туралы] / Ж. Қожантаева // Қостанай таңы. - ("Қостанай ақшамы" танымдық-тағылымдық, көңілашар қосымшасы). – 2015. —29 сəуір. – Б. 15.
- 10.От ортасынан оралған [Мəтін] : [майдангер Сəмен Əбжанов туралы] // Арқалық хабары. – 2005. —25 наурыз. – Б. 3.

ӘЛИЕВ КЕНАРАЛ

1907 жылы Қостанай облысы, Аманкелді ауданының №8 ауылында дүниеге келді. Соғысқа дейін туған жерінде әуелі серіктестікте, кейін колхозда әртүрлі жұмыстар істеді. 1941 жылдың қараша айында әскер қатарына алынып, Сталинград майданына қатынасты. 1943 жылы ауыр жараланып, елге оралды. Көп жылдар бойы колхозға басқарма, басқарманың орынбасары, ауыл шаруашылығы маманы болып жұмыс атқарды. Ұлы Отан соғысында Қызыл Жұлдыз, I дәрежелі Отан соғысы ордендерімен, «1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысында Германияны жеңгені үшін» және бірнеше мерекелік медальдармен марапатталды. Бейбіт еңбекте «Құрмет белгісі» орденімен, «Еңбектегі ерлігі үшін», «Еңбек ардагері» медальдарына ие болды.

Ол туралы:

- 11.Оспанова, Балым. Алтын ұя - Отан қымбат [Мәтін] : [ҰОС-ның ардагері Кеңарал Әлиев туралы] / Б. Оспанова // Қостанай таңы. – 2016. – 6 мамыр. — Б. 19.
- 12.Әлиев Кеңарал [Мәтін] : [өмірбаян] // Олар жеңіспен оралды=Они вернулись с победой: ескерткіш кітабы. - Қостанай, 2009. - 33-34 б..
- 13.Кеңарал, А.Өмірден де ұзақ жол [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Кеңарал Әлиев туралы] / А. Кеңарал // Арқалық хабары. — 2004. – 22 қазан. — Б. 2.
- 14.Қуанышқызы, Мерей. Ардагер барлаушы [Мәтін] : [соғыс ардагері Кеңарал Әлиев туралы] / М. Қуанышқызы // Торғай. – 2003. —28 ақпан. – Б. 3.
- 15.Оспанова, Балым. Алтын ұя - Отан қымбат [Мәтін] : [ҰОС-ның ардагері Кеңарал Әлиев туралы] / Б. Оспанова // Қостанай таңы. – 2016. – 6 мамыр. — Б. 19.

ӘЖМАҒАМБЕТОВ БАЙДРАХМАН

1926 жылы 3 наурызда Қостанай облысы, Аманкелді ауданы, Байғабыл ауылында дүниеге келген. Еңбек жолын 1941 жылы Киров атындағы колхозда колхозшы болып жұмыс істеуден бастаған. 1944 жылы 17 қарашада Совет Армиясының қатарына шақырылып, II Белорусь майданының 298 атқыштар полкінің құрамында шайқасқа қатынасты. 1944 жылдың наурыз айында Днепр бойында болған ұрыста жараланды, Николаевск қаласындағы госпитальда емделгеннен кейін майдан шебіне оралып, Минск, Витебск қалаларын азат етуге қатынасты. Соғыс аяқталғаннан кейін 1946 жылдың

қарашасынан Белоруссияның Полоцк қаласындағы 64675 әскери бөлімшесінде қызмет етіп, 1950 жылы елге оралды. Еңбек жолын жалғастырып, Киров атындағы колхозда қойшы болды. 1970 жылдан бастап «Степняк» совхозында құрылысшы болып істеді. 1986 жылы зейнеткерлікке шықты. Алты баласы бар. Наградалары: II дәрежелі Отан соғысы ордені және 10 мерекелік медальдар бар.

Ол туралы:

16. Ерманова, Мақпал. "Ерлікке тағзым" [Мәтін] : [соғыс ардагерлері Әукен Қанатбеков пен Б. Әжмағанбетовпен кездесу кеші] / М. Ерманова // Арқалық хабары. —2010. — 16 сәуір. — Б:6.
17. Әжмағанбетов Байдрахман [Мәтін] : [өмірбаян] // Олар жеңіспен оралды=Они вернулись с Победой: ескерткіш кітабы. - Қостанай, 2009. - 33 б.
18. Оспанов, Марғұлан. Ер жүрек жауынгер [Мәтін] : [майдангер Байдрахман Әжмағанбетов туралы] / М. Оспанов // Арқалық хабары. — 2005. — 28 қаңтар. — Б.4.

БАЛҒАЗИН ҚАБЫЛАН СЕЙІТЖАНҰЛЫ

1924 жылы Қостанай облысы, Амангелді ауданы, Ақкісі ауылында дүниеге келген. 1942 жылы Торғай әскери комиссариаты арқылы әскер қатарына алынып, Шұбаркөлде үш ай бойы әскери дайындықтан өтеді. Аталған мерзімнен соң қолына қаруын алып майданға аттанады. Соғыс жылдары бір рет Белорусь мемлекетінде, екі мәрте Прибалтика түбіндегі шайқастарға қатынасады. Отан үшін от кешіп, Берлинге дейін жеткен. Қанды ұрыста бір рет басынан ауыр соққы алып, екі рет жараланады. Соғыстан соң 1945-1950 жылдар аралығында Германияда 399-шы атқыштар полкінің авиа-эскадрилья бөлімінде қызмет етіп жүрген жерінен аман – есен елге оралады. Қайыңды совхозында 34 жыл көлік жүргізуші болып еңбек етіп, 1984 жылы зейнеткерлікке шығады. Балғазин Қабылан Сейітжанұлы Ұлы Отан соғысындағы ерлігі үшін екі дүркін Данк орденімен, I дәрежедегі Ұлы Отан соғысы орденімен, екі рет «Ұлы Отан соғысында Германияны жеңгені үшін» және 15 мәрте мерекелік медальдармен наградталған. Ол бейбіт еңбектегі жемісті қызметі үшін 2003 жылы Қазақстан Республикасының «Ерен еңбегі үшін» медалімен марапатталған. Ардагердің соңында ұрпақтары бар. Батыр 2006 жылы дүние салған.

Ол туралы:

19. Қостанай облысының Әскери Даңқ кітабы (1941-1945)=Книга военной славы Костанайской области (1941-1945) [Мәтін] : [деректі жинақ] / бас ред.: К.У. Укин. - Қостанай: Костанайский печатный двор, 2015. - 398 б.
20. Қабыланұлы, Жұмабек. Майдангер әкемінің ерлігіне тағзым [Мәтін] : [соғыс ардагері Қабылан Сейтжанұлы туралы] / Ж. Қабыланұлы // Арқалық хабары. – 2015. – 10 сәуір. – Б. 4.

БАЛАБАЕВА КАМАРИЯ

1924 жылы Қостанай облысы, Амангелді ауданына қарасты бесінші ауылда дүниеге келген. 1942 жылы Амангелді әскери комиссариаты арқылы әскер қатарына алынып, бір жыл Орск қаласында әскери дайындықтан өтеді. 1943 жылы Украина жерінде жаумен алысып, Отан қорғайды. Нәзік жанды, батыр қыз сұм соғыс аяқталғаннан кейін де, сол жерде қираған елді-мекендерді тазарту мақсатымен қара жұмысқа қалдырылып, туған елге 1946 жылдың желтоқсан айында оралады. Елге келген соң Амангелді селосында, Қызылқозыда, Қайыңды совхозында еңбек еткен, батыр ана 1977 жылы зейнеткерлікке шығады. Әрине, Қамария Балабаеваның Ұлы Отан соғысындағы ерен ерлігі елеусіз қалған

емес. Ол II дәрежедегі Ұлы Отан соғысы орденімен, «1941-45 жылдары Германияны жеңгені үшін» медалімен және 10 мәрте мерекелік төс белгілермен наградталған. Сондай-ақ ол Қазақстан Республикасының «Ерен еңбегі үшін» медалінің иегері. Ардагер 2012 жылы 6 қаңтарда қайтыс болған.

Ол туралы:

21. Қостанай облысының Әскери Даңқ кітабы (1941-1945)=Книга военной славы Костанайской области (1941-1945) [Мәтін] : [деректі жинақ] / бас ред.: К. У. Укин. - Қостанай: Костанайский печатный двор, 2015. - 398 б.
22. Балабаева Қамария [Мәтін] : [өмірбаян] // Олар жеңіспен оралды=Они вернулись с победой: ескерткіш кітабы. - Қостанай, 2009. - 38 б.
23. Шөкен, Майра. Соғыс жылы 17 жаста еді [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Қамария Балабаева туралы] / М. Шөкен ; суретте: Қамария Балабаева // Торғай. – 2004. – 7 мамыр. — Б. 3

БАЛҒЫНБАЕВ ӘМІРБЕК

...1924 жылдың 10 мамырында Қостанай облысы, Аманкелді ауданы, Аққошқар ауылында туды. Соғыс басталғанға дейін «Қайыңды» колхозында колхозшы болды. 1943 жылдың қаңтар айында Аманкелді ауданы әскери комиссариаты арқылы әскерге шақырылды. Свердловск қаласының түбінде 4 ай әскери дайындықтан өтіп, байланысшы болып, 471 жеке батальон құрамында соғысқа кірді. Орел қаласын жаудан азат еткеннен кейін Белоруссия, Польша елдерін азат етуге қатынасты. 1944 жылы Шығыс Пруссиядағы Кенинсберг қаласын азат етудегі қырғын шайқаста болды. Содан кейін Германия бағытындағы

майданға жіберілді. Соғысты, сол 471 батальон құрамында байланысшы болып, 9 мамыр 1945 жылы Берлин қаласында аяқтады. Елге 1947 жылдың ақпан айында оралды. Келген соң «Қайыңды» колхозында колхозшы болды. 1954- 1955 жылдары Қостанай қаласында 6 айлық есепшілер даярлайтын курсты бітіріп, «Қайыңды» совхозында бухгалтер, бас бухгалтердің орынбасары қызметтерін атқарып, 1984 жылы зейнеткерлікке шықты. Алған наградалары: II дәрежелі Отан соғысы ордені, «1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысында Германияны жеңгені үшін», «Еңбек ардагері» және 10 мерекелік медальдары бар. Өмірінің сонына дейін Ашутасты ауылында тұрды.

Ол туралы:

24. Соғыс ардагері елеусіз қалмайды [Мәтін] : [соғыс ардагері Әмірбек Балғынбаев туралы] // Арқалық хабары. – 2010. – 12 наурыз (№ 10). – Б. 3.
25. Балғынбаев Әмірбек [Мәтін] : [өмірбаян] // Олар жеңіспен оралды=Они вернулись с победой: ескерткіш кітабы. - Қостанай, 2009. - 38 б.
26. Жүнісұлы, Мұрат. Оқ пен оттан оралған [Мәтін] : [жауынгер Әмірбек Балғынбаев туралы] / М. Жүнісұлы // Торғай. – 2005. – 19 сәуір. – Б. 3.

ЖАКУЛИН ҰЗАҚБАЙ

1924 жылы Қостанай облысы, Жангелдин ауданының Тосын ауылында туды. Әскерге дейін Түйемойнақ колхозында есепші болды. Соғысқа 1942 жылдың тамызында аттанды. Украин майданының 1312-ші, 24-ші, 441-ші атқыштар полктарда және 450-ші аэродром полкінде қызмет атқарды. Әскер қатарынан 1945 жылдың желтоқсанында босады, екінші топтағы соғыс мүгедегі. Елге оралып, колхоз шаруашылықтарына белсене кірісті. Өзінің бұрынғы мамандығы бойынша есепші болды, бухгалтерлік курсты бітіргеннен кейін колхоздарда бухгалтерлік қызметін атқарды. Ақкөл, Саға, Тосын ауыл Советінің төрағасы болды. Совхоздар құрылған 60-шы жылдары ХХІ-ші партсъезд атындағы совхозда ферма меңгерушісі, селекционер-зоотехник болды. Соғыстағы ерлігі мен еңбектегі табыстары

үшін алған наградалары: Отан соғысы және Еңбек Қызыл Ту ордендері, «Жауынгерлік ерлігі үшін», «Ерлігі үшін», «1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысында Германияны жеңгені үшін», «Тың жерлерді игергені үшін», «Еңбек ардагері» медальдары және басқа 12 мерекелік медальдар мен белгілер.

Ол туралы:

27. Жакулин Ұзақбай [Мәтін] : [өмірбаян] // Олар жеңіспен оралды=Они вернулись с Победой: ескерткіш кітабы. - Қостанай, 2009. - 59 б.
28. Қарпықұлы, Ахметхан. Екі майданның майталманы [Мәтін] : [майдангер Ұзақбай Жакулин туралы] / А. Қарпықұлы // Қостанай таңы. – 2005. – 25 қаңтар. –Б. 6.

КАМАЛОВ МҰРАТҚАЛИ

1924 жылдың 2 наурызында Қостанай облысы, Жангелдин ауданының Қошалақ деген жерінде дүниеге келген. Соғыс басталған жылы 9-шы сыныпта оқитын ол, 1942 жылдың тамыз айында өз тілегімен әскер қатарына алынады. Тюмень, Чебоксары қалаларында әскери дайындықтан өткеннен кейін, 7-шы жеке гвардиялық миномет дивизиясының құрамында Калинин майданына қатынасқан. Кейін бұл дивизия қайта жасақталып, 33-ші гвардияшыл полк аталып, 3-ші Белоруссия майданына қарасты болды. Құрамында Мұратқали Камалұлы болған бригада 1943 жылдың 13 наурызында жанадан шығарылған М-В (катюша) отты қаруымен жасақталады. Кіші сержант атағы бар ол, осы қуатты қарудың нысанашысы болған. Алдымен Белоруссияны азат етуге ат салысып, кейіннен Польша, Балтық бойында, Кенигсберг, Вильнюс, Каунас т.б. қалалар үшін болған майданның бел ортасында жүреді. Соғыстағы ерлігі үшін «Қызыл Жұлдыз», «II дәрежелі Ұлы Отан соғысы» орденімен және «Ерлігі үшін», «1941-1945 жж. Ұлы Отан соғысында Германияны жеңгені үшін», «Кенигсбергті алғаны үшін», «Жапонияны жеңгені үшін» медальдарымен марапатталған. Германияны жеңгеннен кейін милитаристік жапон әскерін Қытай жерінде талқандауға қатынасып, елге 1947 жылдың 4 ақпанында оралған. Елге келгеннен кейін ауылшаруашылық саласында, партия, кеңес, кәсіподақ ұйымдарында басшылық қызметтер атқарып, елдің көркеюіне өзіндік үлесін қосқан Мұратқали атаның қиындыққа толы ғұмыры бүгінгі ұрпаққа үлгі болары сөзсіз.

Мұратбек Камалұлының мерзімді басылым беттерінде жарияланған мақалалары:

29. Камалұлы, М. Тегінді таны, ұрпағым! [Мәтін] : ғұмырнамалық аманат / М. Камалұлы. - Астана: Елорда, 2013. - 208 б.
30. Камалұлы, Мұратқали. Торғай энциклопедиясы жарық көрсе [Мәтін] : [журналист Болат Әлденұлының жинаған материалдары туралы] / М. Камалұлы // Қостанай таңы. – 2010. – 12 ақпан. – Б. 12.
31. Камалұлы, Мұратқали. Мәңгі ұмытылмайтын күн [Мәтін] : [сұрапыл соғыс жылдарындағы жастар жетістіктері] / М. Камалұлы // Арқалық хабары. – 2009. – 9 мамыр. – Б. 3.

32. Камалұлы, Мұратқали. Нәзипа мен Нұрғали [Мәтін] : [ағартушы-педагог Нұрғали мен Нәзипа Құлжановтар туралы] / М. Камалұлы // Қостанай таңы. – 2008. – 9 қыркүйек. – Б. 6.
33. Камалұлы, Мұратқали. Соғыстың жолы ауыр [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Мұратқали Камалұлының Астанадағы Жеңіс парадына қатысқан күндерінен туралы] / М. Камалұлы // Торғай. – 2008. – 9 мамыр. – Б. 4.
34. Камалұлы, Мұратқали. Семейден алған әсер мол [Мәтін] : [соғыс ардагері, Құлжановтың немере інісі М. Камалұлының сапарнамасы туралы] / М. Камалұлы // Торғай. – 2008. – 1 ақпан. – Б. 4.
35. Камалұлы, Мұратқали. Мұхтасиф Әлмұхаммед Оспанұлы кім болған ? [Мәтін] : [ақын, дінтанушы Әлмұхаммед Оспанұлы туралы] / М. Камалұлы // Қостанай таңы. – 2007. – 13 сәуір. – Б.7.
36. Камалұлы, Мұратқали. Өзі молда, өзі тарих, өзі ақын [Мәтін] : мұстасиф Әлмағамбет Оспанұлы жайлы / М. Камалұлы // Торғай. – 2007. – 26 қаңтар. – Б. 4.
37. Камалұлы, Мұратқали. Ауылдан аттанып ауылға оралды [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Мұратқали Камалұлы туралы] / М. Камалұлы // Торғай. – 2002. – 3 мамыр. – Б. 3.
38. Камалов, Мұратқали. Есімдері қағажу қалмасын десек... [Мәтін] : [торғай түлектері Нұрғали мен Нәзипа Құлжанаовалар туралы] / М. Камалов // Торғай таңы. - 1990. - 25 қыркүйек. – Б. 6.

Ол туралы:

39. Мұратқали Камалов [Мәтін] : [өмірбаян] // Олар жеңіспен оралды=Они вернулись с победой: ескерткіш кітабы. - Қостанай, 2009. - 80 б.
40. Тұрғынбекұлы, Серік. Толғау [Мәтін] : [өлең] / С. Тұрғынбекұлы // Торғай. – 2008. – 22 тамыз. – Б. 4.
41. Ақан, Кәки. Ағаның нұрлы жолы [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Мұратқали Камалұлы туралы] / К. Ақан // Торғай. – 2008. – 22 тамыз. – Б. 4.
42. Құлай аққан қос өзен [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Мұратқали Камалұлы туралы] // Торғай. – 2008. – 22 тамыз. – Б. 4.
43. Жақсантай, Тоқтауыл. "Өмірдің ашысын да, тұшсын да көрдік" [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Мұратқали Камалұлы туралы] / Т. Жақсантай // Арқалық хабары. – 2008. – 8 тамыз. – Б. 3.
44. Жүнісұлы, Жақсылық. Нұрғали Құлжанов - немере ағам, ал Манарбек Ержанов - туған жездем еді [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Мұратқали Камалұлы туралы] / Ж. Жүнісұлы // Қостанай таңы. – 2008. – 6 тамыз. – Б. 5.
45. Исенова, Зарина. Мұратқали атамен кездесу [Мәтін] : [майдангер Мұратқали Камалұлымен кездесу кеші] / З. Исенова // Торғай. – 2005. – 6 мамыр. – Б. 6.

46. Сейдахметов, Төлеген. "Катюшаға" тіл бітірген Мұракең [Мәтін] : [майдангер Мұратқали Камалұлы туралы] / Т. Сейдахметов // Арқалық хабары. – 2005. – 29 сәуір. – Б. 4.
47. Оспанов, Марғұлан. Отан үшін от кешкендер [Мәтін] : [майдангер Мұратқали Камалұлы туралы] / М. Оспанов // Арқалық хабары. – 2005. – 25 ақпан. – Б. 6.
48. Әлденұлы, Болат. Батыстан - шығысқа [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Мұратқали Камалұлы туралы] / Б. Әлденұлы // Торғай таңы. -- 1995. – 11 маусым. – Б. 2.

ЕРЛІК – ЕЛГЕ МҰРА, ҰРПАҚҚА ҰРАН

Атамның жеңісі – менің жеңісім

Осыдан 70 жыл бұрын соғыс жеңіспен аяқталып, бейбітшілік орнады. Ел арасында ажырамас достық пен сенім пайда болды.

«Соғыс» сөзі қандай қорқынышты, осы сөзді естігенде, денем түршігіп, бойымды қорқыныш пен үрей билейді. Ал «Жеңіс» сөзі ше? Жоқ, бұл сөз жүрекке жақын, жанға жылы. Естігенде, кеудеңе шаттық орнап, бойыңды қуаныш кернейді.

Ұлы Отан соғысы – адам баласының адамдық қасиетке жатпайтын өзімшілдігі, зымиян ойлылығы мен озбырлығынан басталды. Қанша адам жақындарынан айрылды? Соғыс жырлары қанша адам туған жерден жырақ жүріп, қаншасы жат жерде жерленді? Қанша жас қыршын кетті? Бұл соғысқа көптеген қазақстандықтар да қатысты. Солардың ішін-

де менің атам Әбжан Тоқай да болды. Атам 1917 жылы 22 наурызда Қостанай облысы, Аманкелді ауданы, №12 ауылда дүниеге келген. Төрт кластық білімі бар. 1932 жылы аштықты басынан өткізіп, 1934 жылы егін шаруашылығында еңбек еткен. 1937 жылы Финляндия соғысына қатысып, 1940 жылы жаралы болып елге оралған. 1941 жылдың шілде айында Торғай АЭҚ-нан әскерге шақырылып, соғыста 277 АП құрамында қатардағы жауынгер болған. Жауынгерлік 5 медальмен, «Ленин» орденімен марапатталған. Соғыстан 1945 жылы елге оралған. Соғыстан кейін зейнеткерлікке шыққанға дейін Сарыторғай ауылы, қазіргі Екідің ауылында жылқышы болған. Атамның 5 баласы, одан 14 немере, 9 шөбересі бар. Атам өз балаларына, немере-шөберелеріне

татулық, достық секілді адами қасиеттерді насихаттап отырады. Атамның жеңісі-менің жеңісім! Соғыс және еңбек ардагерлерін ардақтайық!

Нұрболат ТОҚАЙ,
Торғай агро-техникалық колледжінің
2 курс студенті.

Әрбір іске адал еді ардагер

Нағашы атамды Қайырмай Есімбетов жайында

Алда 9 Маусым – Қаш Жеңіс күні елге жатыр. Кеңесті ұрысқа соғыстың аяқталғанына, міне, бізге 70 жыл толады. Оған бұл қаншама кәсіпкер, жемішкер болды. Осы уақыттың ішінде еліміз өзгерткені азы, аз туымызды жеңіретін.

Осы уақыт еліміз Тәуелсіздігі үшін батылдықпен, адыра-адыра елді де тәуелсіздігімізді алды. Бізге, міне, 70-де осы уақыт еліміз, жеріміз, қорымымызды қалпына келтіріп, оған елдің де тұрғыны үшін қаш ұлы ойымызды ашып. Қашқыр Есімбетов тұрғыны қалдырмай елімізді қалып, ол елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды.

Түрті бақ қарбысына, икеңге қарсы Аманжол. Қашқыр Есімбетов 1957 жылы 17 желтоқсанда Қашқыр ауданының «Қармыс» колхозында жұмыс істеп отырған еді. Мін екі томадан бері ол 1955 жылы Қашқыр педагогикалық университетіне түсіп, онда он жылдан соң университетті бітіріп, жеміш-салмақ маманы болып жұмыс істей бастады. 1966 жылы университеттен кеткен. Ал 1968 жылы Торғай Фабрикалы Совет еліміз тұрғыны деп мойын қалды. Міне, осы тұрғыны елімізді адал еді ардагер болып қалды. Түрті, жұмыс істеп отырған кезінде 1964 жылы, онда тұрғыны аттанды. Ағылшын елімізді қалды қашқыр еді. Оған елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды.

Нағашы атамды Қайырмай Есімбетов

Қашқыр Есімбетов де еліміздің адал еді ардагері. Оған елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды.

Астана, 9 маусым. Қашқыр Есімбетов

Мен атамды мақтан тұтамын

Мен атамды мақтан тұтамын. Оған елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды.

Мен атамды мақтан тұтамын. Оған елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды. Қашқыр Есімбетов, ол елдің тұрғыны елімізді қалды.

Маржа ПАҢМЕТОВА,
ауыл жеміш
және бақшысы.

Ұмытпаймыз, құрметтейміз, мақтан етеміз!

Соғыс ардагері Шалдыбай Саменұлының өмірі жайында

Міне, биыл Ұлы Жеңіске - 70 жыл толып отыр. Шалдыбай атам тірі болғанда биыл 92 жасқа толып, 9 мамыр күні туған күнімен қатар Жеңіс күнін дүркіретіп, отбасымызбен тойлар едік. Алланың ісіне шара бар ма? Әттең! Сұрапыл соғысты басынан өткізіп, аштықта да рухы қайтпаған атамызды сүм ажал 83 жасында алып кетті.

Жастық шағында жастықтың дәмін татпағанымен, бақытты қарттық шағын өткізді деп айтсам қателеспеген болармын. Себебі, Күлназ әжемен бас қосып, сегіз баланың ата-анасы атанған олар, балаларына үлгілі тәрбие беріп, көрегендіктерін көрсетіп, әрқайсын үлгі тұтардай бір отбасы қылып шығара білді. Мен арқашан Шалдыбай атамды мақтан тұтамын. 9-мамыр біз үшін, біздің әулет үшін айтулы мереке. Дал сол күні барлық ағайын-туыстар, бала-шаға жиналып, атамның айналасында мәре-сәре болып қалатынбыз. Сол сәтте атам бір жасап қалушы еді. Кейінгі уақытта ойлап қарасам, ол да үлкен тәрбиенің бастауы екен. Себебі жеті ұл бір қыздан тараған балалары бір-бірімізді жақын біліп, бауыр тарта бастадық, бірге ойнадық, сырмызды бөлістік және келесі кездесуімізді сағана күттік. Атамның айналасына жиналып отырып, бастан кешкен оқиғаларын, соғыс уақытындағы ерліктерін тыңдағанды ұнататынбыз.

Бүгін, міне, атамды сағынышпен еске ала отырып, Ибаділда әкемің мына өлең жолдары еріксіз ойға оралтамын:

Жастайыңнан көрдің әке жетімдік,
Бейнесіңмен өстің өзін жетіліп,
Тірілігіңнің арқасында шығар-ау,
Отырғаның ұл мен қызды өсіріп.

Ерте алды Алла анамды өзіңнен,
Қайғырасың, оны мен де сезінем,
Қуатыңның барлығыңда... іздедің,
Таппадың-ау артық пенде өзіңнен.

Тек бақытты балаларға тіледің,
Сол тілектің мына мен де бірі едім.
Демеу болды көңіліме арқашан,
Асқар тауым, алдымда сен жүргенің.

Асқар тауым, жүре берші алдымда,
Сен тұрғанда мен жетім боп қалдым ба?
Рызамын Құдайыма арқашан,
Қалдырған біге қоржын әумас шалды да.

Өнеге еді айтқан әрбір ісің,
Басылмайды саған деген сағынышым.
9 жыл өтті бақыға аттаналы,
Тірі жүрсің, өлген жоқсың біздер үшін.

83 жасадың да кете бардың,
Шөккені ме шынымен атан нардың,
Бәріміз де ер жетіп кетсектеғи,
Құян екен жоқтығы ата-ананың.

61 жыл тойладың Жеңіс тойын,
Айтылушы еді бұл күнде барлық ойың,
Бала-шаға, немере жиналатың,
Қайыңдыда құрылып сауық-ойын.

Өмірдің заңы қатал, бағынамыз,
Өзіңе, жан әкешім, табынамыз.
9 жыл болды жоқсың бұл өмірде,
Іздейміз, аңсаймыз, сағынамыз.

Риза болып аттандың бұл өмірге,
Әр сөзің құлақта әлі күнге,
Бар балаңды жынып алып айттың едің,
«Берік бол!»-деп балаларым бірлігіңе».

1941-1945 жылдардағы бозбалалар жауға қарсы тұрып, Отан үшін тайсалмай жан алысып, жан берісті. Сол уақыттағы бозбалалар, қазіргі таңда елімізде құрметпен еске алып отырған қиымбатты соғыс ардагерлері. Қазіргі таңда ардагерлер саны мүддем азайып барады. 1990 жылдар шамасында менің әкем 9-мамыр күні бір салтанатты жолында ардагерлерге арнап оқыған өлең жолдары бар еді:

О, қарттарым аз қалдыңдар ауылда,
Қайраттарың теңелуші еді дауылға,
Қан мен оттан біздер үшін тайсалмай,
Қарсы шықтың әзірейлі жауыңа.

Жауды жеңіп, Жеңіс алып бердіңдер,
Кейбірейіуің жарым жан боп келдіңдер,
Достарыңды жерлей алмай аулап,
Елге келіп, жетім-жесір көрдіңдер.

Соның бәрін төзе бізген тұлғалар,
Аты аталамай қалай бүгін құр қалар,
Қасиетін түсінетін сіздерің,
Алдарыңда құрша бүгін жорғалар.

Арнап бүгін өлең жаздым сіздерге,
Бейбіт өмір алып берген біздерге,
Сол бағы қасиетті сақтандар,
Ғұмырымыз арналады сіздерге.

Ел бірлігі қариялар өздерің,
Кейінгілер өздеріңнің көздерің,
Бірлігі үшін керек қазір тек қана,
Ақыл айтқан жалғыз ауыз сөздерің.

Ұлы Жеңістің 60-жылдық мерейтойында Шалдыбай атам Арқалық қаласы әкімшілігі 3 бөлмелі пәтердің кілтін табыстады. Арқалық қаласының «Наурыз» алаңында ардагерлердің құрметіне арналған құттықтау сөздер мен мерекелік концертке ұласты.

60 жылдық мерейтойдан кейін атам сұрапыл жылдардың тыңбасы болып қалған басындағы жарасы жанына батып, төсек тартып қалды. Ағаларым мен жеңгелерім қызметте жүрсе де атамды алақандарына салып бақты. Қайыңдыдан қаладағы 3 бөлмелі пәтеріне Нақан ағам алып келіп күтуші дәрігерді де жанына отырғызып қойған болатын. Әкем Ибаділда естісімен «Көкемің қасыда отырып, қарайлап

күтіп-бағамың, балалар жұмыстарынан қалмасың»-деп құрақ ұшты.

Асқар таудай атамыз осы дертінен айыға алмай 2006 жылдың 31 желтоқсаны күні дүниеден озды. Артында қалған бала-шаға, немере, шөберелері қатты қайғырды. Шалдыбай атамның туған жері Қайыңды ауылы, ол кезде Еңбекші совхозы деп аталған. Ол ешқашан туған жерін тастап, ешқайда қоныс аудармаған. Қолындағы ұлы Сапа мен келіні Айгүл атамның қолың жаулы суга салып бақты. Ағам Сапа атамның азын-аулақ малына ие болып өсірсе, жеңгем Айгүл үй шаруасын дөңселетіп, атамның үстіне хір жұқтырмай, қара шарарақты өлеуі берім ұстап қалды. Оларға бауырларының алғысы шексіз. Атама жасаған жасқалықтары балаларынан қайтсын демекшіз.

Қайыңдыдағы үлкен ұлы Жұмаділда келіні Күнжамилә қасындағы қамқоршы, ақылшы, кеңесшілері болды. Оларсыз еш нәрсе шешімін таппайтын. Ағам кез-келген уақытта сағынышпен басу үшін балаларын аралап қайтушы еді. Астанада Байділда-Орынбасар, Сапабек-Айжан ұлдары мен келіндеріне, Алматыдағы Зауреш қызына, Арқалықтағы Нақан-Шолпан ұлы мен келіні, Ақбұлақтағы Тақан-Күләш, Фурмановтағы Жаңалық-Балғанша ұлы мен келінін жылына бір рет аралап, немерелерінің беттерінен сүйіп, шөберелерің алақаннан су үшін қайтатын.

Биыл Жеңістің 70-жылдығы қарсаңында Ресей Федерациясының Қорғаныс Министрлігінің мұрағатына хат жолдап, Шалдыбай атамның соғыста болғаны, оның ерліктері мен наградалары жайлы толық мәліметтер алдым. Осылайша қолыма қалам алып, Шалдыбай атамды сағынышпен еске алып отырмын. Сіз біз үшін тірісіз! Ешқашан Сізді ұмытпаймыз, құрметтейміз, мақтан етеміз!

Ақмарал ШАЛДЫБАЙ,
немересі

Жауынгер Нұрмановтар

Барша елге ардагерлерін Жеңістің 70 жылдығымен құттықтаймыз! Ерліктеріңізге басымызды қалаймыз, Сіздердің ерлік жолдарыңызды ұрпақтарыңыз жалғастыра беріңіз. Ауырмандағар, қас бетпақтарымыз!

Шайманбетов аманжолы Кеңестер ежелден 1943 жылдан 7 қазанға дейін ұстамақ еді бұл батыр азаматтың аманжолы Шайманбетов аманжолының ерлігімен және батырлығымен. Ол Кеңестер қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары.

Аманжолы Шайманбетов аманжолы Кеңестер ежелден 1943 жылдан 7 қазанға дейін ұстамақ еді бұл батыр азаматтың аманжолы Шайманбетов аманжолының ерлігімен және батырлығымен. Ол Кеңестер қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары.

Улы Отан соғысында Кеңестер ежелден 1943 жылдан 7 қазанға дейін ұстамақ еді бұл батыр азаматтың аманжолы Шайманбетов аманжолының ерлігімен және батырлығымен. Ол Кеңестер қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары.

Осы айдың мерімі мен сарғайған аспандықпен ұлан-аспап елдегі біздің ағайындыларымыздың, балаларымыздың, шаңырақтарымыздың, батырларымыздың ерліктеріне, батырлықтарына, батырлығына құрметпен, қадірменділікпен құлақ аса біз. Осы күні біздің елдегі батырларымыздың, балаларымыздың, шаңырақтарымыздың, батырларымыздың ерліктеріне, батырлықтарына, батырлығына құрметпен, қадірменділікпен құлақ аса біз.

Аманжолы Шайманбетов аманжолы Кеңестер ежелден 1943 жылдан 7 қазанға дейін ұстамақ еді бұл батыр азаматтың аманжолы Шайманбетов аманжолының ерлігімен және батырлығымен. Ол Кеңестер қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары.

Улы Отан соғысында Кеңестер ежелден 1943 жылдан 7 қазанға дейін ұстамақ еді бұл батыр азаматтың аманжолы Шайманбетов аманжолының ерлігімен және батырлығымен. Ол Кеңестер қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары.

Он алтысында от кешіп, «Полк батасын» атанған

Екінші дүниежүзілік соғыс артілі болған 1942 жылы Шайманбетов аманжолының 70 жылдығына орай.

Шайманбетов аманжолы Кеңестер ежелден 1943 жылдан 7 қазанға дейін ұстамақ еді бұл батыр азаматтың аманжолы Шайманбетов аманжолының ерлігімен және батырлығымен. Ол Кеңестер қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары.

Осы күні біздің елдегі батырларымыздың, балаларымыздың, шаңырақтарымыздың, батырларымыздың ерліктеріне, батырлықтарына, батырлығына құрметпен, қадірменділікпен құлақ аса біз.

Улы Отан соғысында Кеңестер ежелден 1943 жылдан 7 қазанға дейін ұстамақ еді бұл батыр азаматтың аманжолы Шайманбетов аманжолының ерлігімен және батырлығымен. Ол Кеңестер қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары.

Сүрепейі жұмыр Оспанов Нұрманов

Елім деп от кешкен майдангер

Міне, Улы Отан соғысының жеңіспен аяқталғанына да 2015 жылдық мамыр айында 70 жыл толғалы отыр.

Улы жеңістің 70 жылдығына, біздің егеменді еліміз үлкен дабындықпен қарсы алғалы жатыр. Бұл Улы жеңіс сол кездегі менес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерінің нәтижесі, ар адамның күейінде, жүрегінде ар-иез сайрат жататын, тарихта мәңгілік қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шеттерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, жауынгерлікпен, жан аямай ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды. Бұл мейрамды өзінің тылдағы қажырлы еңбегімен жеңісті шыңдаған, станоктың қасынан, егін даласында, күн-түн мол бақыт, тынымсыз жұмыс істеген жұмысшылар тойлайды. Бұл мейрамды біздің аулы да дарыста әйелдеріміз - өзінің аялауымен, ерлерін, ұлдарын және сүйіктілерін көзінен жасы сорғалай жүріп төзімділікпен күткен, олардың орын жасап отырған аналар мен жұбайлар, қалыңдықтар мен қыздар тойлайды. Бұл мейрамды өзінің тылдағы аялауымен жеңісті шыңдаған, станоктың қасынан, егін даласында, күн-түн мол бақыт, тынымсыз жұмыс істеген жұмысшылар тойлайды.

Улы Отан соғысында Кеңестер ежелден 1943 жылдан 7 қазанға дейін ұстамақ еді бұл батыр азаматтың аманжолы Шайманбетов аманжолының ерлігімен және батырлығымен. Ол Кеңестер қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары, Кеңестер Қорғаныс Министрінің орынбасары.

Кенекхан ОСПАНОВ

мизан, Бейсенов Мырзақарім, Жұмыбаев Ниязбек, Иманалин Жаннахмет, Исақов Ораз, Назаров Мажан, Ордабаев Шойбан, Оспанов Кенекхан.

Оспанов Кенекхан Әлібайұлы 1914 жылы Амангелді ауданы 8 ауылында дүниеге келді. 1939 жылға дейін майданда әртүрлі жұмыстар істеді. Сол жылы әскер қатарына шақырылып Фин соғысына қатысты.

1941 жылы Улы Отан соғысы басталғанда ол кісі әскер қатарында болған. Ал соғыстың 1-беларусь майданында бастады. Бұл соғысты жеңіспен аяқтағанды 1945 жылы Жапон соғысына қатысады. Сол 1947 жылы аман есен елге оралды. Улы Отан соғысында ол кісі есірет жараланды. 1-ші рет ығылмен негіз еңбегін рет алғанын жаралат алды. Соғыстан кейін колхозда әртүрлі жұмыстар істеді. Атап айтсақ Комунизм жалы ауылында зав. фирмасының одан кейін Сарыторғай ауылында дүкеншілік болып, одан кейін малшы болып жұмыстар істей жүріп жеңістің тақуына шықты. Соғыста II дәрежелі Отан соғысы орденімен, Бейсенов аманжолы үшін медалмен, 1941-1945 жылдардағы Улы Отан соғысында Германияны жеңгендігі үшін медалмен және тағы басқа да медалдарымен марапатталды. Өмір бойы соғыс ардагерлерімізді құрметтеп, ірі иеліктерін кәсіпкерлікпен келер ұрпақ патрент болар деген ойында, Қазіргі таңда іргемізді орып қалған ардагер ата-әжелерімізге қандай сай құрмет жасада көптің етемізді. Олар жасада Улы ерлік ешқандай ұмытпамақ емес. Келешек үшін дүние жүзлік жасы жойған соғысқа жол бермеу үшін бұл туралы ұмытпау бізмізді. Әрқашан біз үшін «Ер есімі – ел есінде» және де есімдік деп, ешқарсе де ұмыт қылмайды.

Айдос УАХИТОВ,
Ақбұлақ жалпы негізгі білім беретін мектебінің география пәнінің мұғалімі.

Әке ерлігі ұмытылмайды

Жеңістің 70-жылдығы қарсаңында Отан үшін от кешкен ата-әкелеріміздің ерлігін айту бізге парыз.

Міне, сол сұм соғыста жаумен шайқасқан жауынгерлердің бірі, менің әкем Бимахан Байгабылұлы еді. Ол 1903 жылы Тосын өңірінде дүниеге келген.

Байгабыл баласы Бимахан жас кезінен әке тәрбиесін көріп, әкесіне үнемі серік бола білген. Оны аң аулауға ертіп алып, жанынан тастамайтын болған. Бимахан 15 жасында ұстаға мылтық соқтырып алып, аң аулауды үйренген. Соғітіп, әкем шыңдала келе, шымыр болып өсіпті. Бар жерге қарамай, қара нанды бөліп жеп, ағайын-туысқандарымен өте жақсы сыйласқан, әрі тіл табыса білген.

Бимахан 1923 жылы Жаңылған Қаламанқызына қосылып, отау тіккен. Анамыз Жаңылғаннан 10 бала туған.

Ел еңсесін енді-енді түзелген жыл, «Соғыс» деген суық саз кезде қыр. Ауылдан жылап – сықтап әкелерді, Майданға аттандырған жаз еді бұл.

Нәубет берген тағдырға халық налып, Ер азамат кектенген қатуланып, Азан – қазан үреймен боздақтарды Шығарып сап жылаумен жатыр халық.

Бимахандай палуан шымыр еді, Құрыш қолды, сіңірлі, сом денелі. Әкем менің аңшы еді, жер танығыш, Құр кетпейтін атқанда көздегені.

Қоштасарда қарай-қарай Тармаққа, Қырық деген қамал бұзар жасында, Жанұясын бір Аллаға тапсырып, Қосылады жауға аттанған тобырға.

Жауларменен бетпе-бет кеп шайқасқан, Қан жұтқысың, туңшықтырып, жанышқан. Төрт жыл бойы барлауға да қатысып, Қар жастанып, мұз төсеніп соғысқан

Украина үшін қанды шайқас болыпты, Қазған окоп өліктермен толыпты. Жан алысып, жан беріскен шайқаста, Бимаханмен бес жауынгер қалыпты.

Жас кездерінде 1932 жылғы ашаршылық, әрі 1937-ші жылғы құтыл-сүргіннің зардабын кешкен. Елге түскен нәубет жылдары 10 баланың бесеуі қаза болады.

Осындай аласапыран кезеңнен кейін жылдар зымырап, қаһарлы 1941 жыл да келіп жетеді. Соғыс басталады. Байгабыл баласы Бимаханға соғысқа аттануға шақыру (повестка) келеді. Ер азаматтар соғысқа кеткенде, ауыртпалық анамыз Жаңылға қалды. Ол тылда айнабай еңбек етті. Балалары Мағау 9 жаста, Қуздір 5 жаста, Салық соғысқа кетерде туған. Еліміз жылай-сықтай ерлерімен қоштасып жатса, Бимахан, өжеттігін көрсетіп, «несіне жылайсыңдар, өзін қырып келем» дейтін. Аузына Алла салса керек, айтқандай-ақ болды.

Соғыстың қайнаған ортасы Украина жеріне жетіп, даярлықтан соң азаматтармен бірге соғысқа аттанған. Алғашқы шайқаста тойтарыс жасау өте қиын болған. Осыған қарамастан ержүрек Бимахан, қажыр-қай-

Жарылыс топырақ бой көмген еді, Жараланып жатқанда сонда мені, Байқозы батыр баба рухы келіп, Дем салып тұрғызғандай болды деді.

Барлық күшін жау аямай төккенде, Жібермеді фашистерді өтуге. Бес жауынгер бекіністе қарсы алды Негізгі күш атой салып жеткенде.

Жеңіс күні күлімдеуде көгімнен, Жесірлер жүр ерін күтіп егілген. Әкем келді илғында бес атар Марапаттар, ерлігіне берілген.

Омырауда медальдары ордені, Күнмен ойноп жарқыраған кеудені. Мақтанышпен қарай берем әкеме, Сауыт киген батыр тектес төрдегі.

Заман емес күтетін қара басты, Әкем бірден еңбекке араласты. Арқасында еңбектің ел тойынып, Кіндірді күйзелген жалаңашты.

1949 жыл болып қысы қатты, Қиындақ шаруа жайы алаңдатты. Қар аршып қажыған сол бір сәтте, Осколкі бүйірдегі ішке түсті.

раты мен ерлігімен көзге түсе бастайды. Жаудың бекіністерін барлау үшін солдаттарды іріктеген кезде осы топқа Бимахан да іліккен. Барлауға түн қараңғысында барып, ақпарат әкелуге көп көмек жасаған.

1942-жылы азводты соғысқа бастау Бимаханға міндеттеліп, арнайы бұйрық беріледі. Украина қанды қырғын, шегінуге болмайды. «Екі жақта адамдар қырылған, 5 адам қалып, кейінгі жауынгерлерге қосылдық» деген хат та келген. Әрине, әке ерлігін түгендеу мен үшін өте қиын. Ленинградты қорғауға да қатынасқан деген хабар келген.

Бимахан 4 жыл бойы соғыста денесіне оқ дарытпай, соңғы жеңіске жакындаған кезде бүйір тұсына жарықшақ (осколок) кірген. Бірақ осколокқа қарамай соғысып, 1945 жылы Берлинге дейін аман сау барған.

Соғыстан соң қарап жатсын ба? Елде жағдай маз емес. Балық аулап, құс атып күн көре бастаған.

Ол уақыт қатынас жоқ шалғай жырақ, Күн көру аз ғана мал жүрек жалған, Бимахан ауырғаны сезілгенде, Жаутаңдай жанұясы қалды аяп.

Зымыраған уақыт, жаз да жетті, Жайқалып тары сол жыл бітіп шықты. Ауырса да еңбектен қол үзбеді, Нұғыман, Мұқай, Ахметжан көмек берді.

Отан үшін сейілтсе қауіптерді, Жарақаттан жанына қауіп тонды. Ажалы көлеңке боп ерін жүріп, Қырық сегіз жасында алып тыңды.

Төрт жаста мен де қалдым артыңызда, Төсек тартып жатпаған қиналса да, Той жасап, күлімдеумен кете бардың, Маз болып ұрпақтарың қалғанына.

Туған жер Тармақ атты дархан дала, Төртеу едік әкеден қалған бала. Мағау, Салық, Қуздір өтті өмірден, Мен бүгін арттарыңда қалдым дара.

Міне, осы айтарым әкем жайлы, Түсін балам көңілім алаңдайды. Байгабыл ұлы Бимахан әкелердей, Ер есімі ел есінен жоғалмайды.

Садық БИМАҚАНҰЛЫ

Майдангер ерлігі мәңгілік

Әкеміз Молдабай Саржанов туралы естелік

Сонау майдан даласынан, жатқан жерден қан сасып,
Келдіңдер жан аямай Отан үшін қан шашып.
О, ардагер, ағаларым арқаларың сіздердің,
Біздің бүйтіп жүргеніміз адам болып, жербасып!

Б.СҰЛТАЕВ

Саржанов Молдабай 1922 жылы 5 қаңтарда Қостанай облысы Жангелдин ауданының Торғай ауылында дүниеге келген. Торғай елі - Ақкөл жерінде өсіп-өніп еліне еңбегі сіңген, тынымсыз еңбек еткен қалған жалғыз тұяқ, ата-анасын ардақтап, жанұясын бағалап, ұлын ұяға, қызын қияға қондырған азамат.

1941 жылы қыркүйек айында 19 жасында Қазақ ССР, Қостанай облысы, Торғай аудандық әскери комитетінен соғысқа шақыртылып, ел қорғау шебіне аттанып кеткен.

Қан майдан ортасына түскен Молдабай Саржанов гвардия кіші сержант атағын алып, фашистермен арпалысып, Украина жерінде Харьков қаласын қорғауға кіріседі. Украина фронтының екінші гвардиялық моторландырылған атқыштар бригадасының гвардия кіші сержанты, бірінші батальонның қол пулеметшісі Саржанов Молдабай Воронеж жерінде жауынгерлік табандылық пен ерліктің, Отанға шексіз берілгендіктің үлгісі ретінде аянбай шайқасады.

Бірде Думбровица елді мекеніне жақындап қалған неміс солдаттарын көріп қалған пулеметчик Молдабай Саржанов сенімді де жылдам шешім қабылдап, фашистерге пулеметінен оқ жаудырады. Сол сәтте екі немістің көзін жойып, үшеуін жаралаған екен. Осы жауынгерлік ерлігі бағаланып, Кеңес одағының жоғарғы президиумі: әскери тапсырманы үлгілі орындап, неміс басқыншыларымен күресте көрсеткен жауынгерлік айбыны мен ерлігі үшін 1944 жылы 22 мамыр айында №013 бұйрық бойынша Саржанов Молдабайды «Ерлігі үшін» медалімен марапаттайды.

Әкеміз Молдабайдан соғыс туралы сұрасаң, терең күрсеніп, қан майдан туралы еске алудың қанша-

лықты ауыр екендігін айтатын. Елге аман-есен оралу тарихында, тек отбасында ғана сыр етіп айтушы еді. Қан майдан шайқастарда қан кешіп жүргенде, жаудың қарша бораған оғының арасынан снаряд жарылғаны есінде... Кейін әскери госпитальда есін жиганда, естігені: бір күн, бір түн ес-түссіз ауыр жарақаттан төгілген қаны ұйып, үйілген топырақтың астында жатқан жерінен медбике қыз құтқарыпты.

Әрине, қаршадай қыздардың жауға деген ыза-кегі олардың бойларына ерекше күш-қуат, түптілдеп соққан жудырықтай жүректеріне жалындаған жігер беріп, атпалдай азаматтарды арқасына салып, ұрыс даласынан алып шығуы жеңіске деген құдіретті сенімнің жемісі екендігі сөзсіз. Адам баласы төзгісіз ауыртыпалыққа қарамай соғыстың бітуін жақындатуға орасан зор үлес қосқан медбикеге, дер кезінде операцияны сәтті жасап, әкемізді аман алып қалған әскери дәрігерге деген қазіргі балалық Ілтипатымыз бен сол сәттегі әкеміздің алғысы шексіз еді... 15-17 сантиметрлік снаряд жарықшағының жарақатынан айыға қоймаған әкемізді дәрігерлер соғысқа жарамсыз деп танып, елге қайтарған.

Елге оралған әкеміз ауыр жарақатына қарамастан атқа қонып тылдағы жұмыста еңбек атқарып жүріп, еліне аянбай қызмет жасады. Аңсап күткен жеңіс күніне де жетті. Жауапты қызметтер атқарды, кейіннен «еңбек ардагері» медалімен наградалды. Соғыс сұрапылынан есеңгіреген ауылда, елдің

ес жинауына ат салысып жүріп, ауылда комсомол жастарды басқарып комсорг қыз атанған анамыз Мешітбайқызы Разипамен бас қосып бақытты өмір сүрген. Бақытты жанұяның белгісі болған әке - шешеміздің екі ұл, алты қызы, олардан тараған немере - шөбере-шөпшектері қазір ата - әжелерінің жолымен еліне қызмет жасап жатқан жайы бар.

Сұрапыл соғысқа елінің бейбітшілік өмірі мен болашағы үшін жан аямай кіріскен сол кездегі әр солдатты біз қазіргі бейбіт өмір азаматтары «соғыс батыры» десек те болар еді. Себебі, батыр әкелеріміз бен аналарымыздың қаһармандық өнегесі бүгінгі жас ұрпақтың жадында мәңгі сақталуы тиіс.

Отаншыл болу - ең алдымен өткенді білу. Осынау қойнауы қазынаға толы байтақ даланың әр тұшпағын бабаларымыз ақ найзаның ұшымен, білектің күшімен қорғағанын ұмытпау - парыз. Осы бір қасиетті даламызды жаудан қорғап қалған батыр әкелеріміздің есімдері мәңгі жадымызда.

балаларының атынан
жазып - жинақтаған
Ақкенже
САРЖАНОВА

СОҢҒЫ ХАТ

Құсым ұшты қызын қыстау қыста
Қалр Алла көліні жасын тая
ма.

Бір күндей болмас елі-ау
көргенім
Қайта оразын қонар болсам
үнем.

(хаттан үзінді)

Майдаңгер Ахмедия Сұлтанбекұлы-қазіргі Жангелдин ауданы Сарысу елді мекенінің тумасы. Әкесі Сұлтанбек Сарысуда мешіт ұстаған діни аруақты адам болған екен. Кешегі отызыншы жылдарды зобалаң бұл отбасын да айналып өтпесе керек. Сұлтанбек қария Кеңестік саясатқа жат ислам дінін уағыздаушы ретінде Қызыл үкіметтің құрығына ілініп, көп қудаланады. Алғашында екі рет Қостанайдың ақ түрмесіне, кейін Астрахан түрмесіне қамалады. Тоғыз жастағы інісі Самат ата-ана қамқорлығынсыз қараусыз қалады.

Ахмедия Меңдіқарадағы мұғалімдер даярлайтын арнайы оқу орнын бітірген Торғай табиғатындағы үш адам болса, соның бірі болатын. Дегенмен де «халық жауының» баласына туған жерде тұрақтап қалып жұмыс істеуі тиісті де мүмкін емес еді. Ол алғашында Ақбарбөгетте, Тоқанайда мектеп ашып, келей-кешіктің балаларын сауаттандыру ісімен айналысты. Көп тұрақтамай Айтбай елді мекеніне жылыстап, онда «қара суы қатық

болған» аруақты Сұнтай руының қара шаңырағы Ораз молданың үйіне түседі. Атасы бір арың-қыпшақты адалап, бөле қарамайтын Есмағанбет ақсақал Ахмедияны өз балалары Қауаттай мен Әбдірахманнан кем көрмей ұстайды. Кейін Ахмедия осы отбасындағы Батима әжемнің оң жақта отырған қызы Кәмешпен дәм-тұзы жарасып, отау құрады.

Қараусыз қалған Саматты да өз қолдарына алады. Киелі отбасының көмегімен жеке шаңырақ құрып, Шығубекте мұғалімдік қызметін жалғастырады. Тіпті 1932жылы Амангелді аудандық пансионатында директор болып қызмет атқарды,-деп отыратын Әсия апай. Сонымен қазіргі Кемер, сол кезде Майтөбе елді мекенінде мұғалім бола жүріп, 1942 жылы маусым айында Торғайға әскерге шақыртылады. Бұл кезде 1898жылы туған Ахмедияның жасы біразға келіп қалған еді. Қандай себеппен екенін кім білсін, әйтеуір, соғысқа алынып кете барады. 1943 жылы 383-атқыштар полкының құрамында Ленинградты қоршаудан азат етуге қатынасып, Сталинград майданында қаза тауып, хабарсыз кетеді. Жерлес майдаңгер достарының айтуынша, ауыр снарядтан оқонқа көміліп қалған деседі.

Бір кем дүниедей үнемі

жүректін түбінде жүретін олен сөзімен өрілген осы бір сағыныш хаттары мәңгі назардан тыс қалатын шығар деп ойлаушы ем. Ақдымызда – Ұлы Жеңістің 70 жылдығы мерекесі. Елмен қатар нағашымның да ерлік рухы риза болсын, әрі көзі тірі ұрпағының көңілінде жүрсін деген ниетпен газет бетіне жариялап отырмын. Айтуға аң мұңын жасырады, айтқан көңілдің кірі ашылады демей ме?

Ей, жаратқан, ысап бергей адамға,
Бұл бір жұмыс кезі келген таланға
Ер басына ауыр нәубет түсіп тұр
Бір біз емес, бүкіл жалпы ғаламға.

Қара бұлттай жау жанарың басқан шөл
Мен шығарып тарқатайын іштен шер
Қайта айналып көре алмасам дарига
Қош болып тұр, туым өскен қайран ел!
Мен қоңыр қаз мекенінен адасқан
Алыс қалды жақын туыс жанасқан
Қоңыр кеште құрбылармен ән салып
Күнім қайда, күліп-ойнап жарасқан?
Қалқам, Мақсұт, шаршағанда тынысым,
Сенсіз папаң көрген күні құрысың
Еске түссе, өзегімді өртейді
Алдыр – бұлдыр сөйлеп жүрген жүркің,
Әнуза мен Әсиям-ай, наз үнді
Кімге еркелеп көтертесің назыңды
Папаң, бәлкім, енді қайтып көре алмас
Бәлкім, бұл хат ең соңғы рет жазылды.
Қыпшықты көрді-ау папаң көрмеген
Ауыр іске душар бохдым көлденең
Құшағыма аң сүйер ме едім сендерді
Бір қандырып сусындымы шөлдеген!

Жиені-Зибагүл ЕДІРЕСҚЫЗЫ.

Ерлігі ұмытылмас ардагерлер

Тарих беті үнемі жаңарып отырады. Десе де, ұмытылмайтын, халықтың есінен кетпейтін тарихи оқиғалар болады. Соның бірі әлемді дүр сілкіндірген Ұлы Отан соғысы. Бірақ, сол кездегі Кеңес елінің бірлігі мен достығының арқасында сұм соғыс 1945 жылы 9-мамырда Ұлы Жеңіспен аяқталды.

Бүгінде 9-мамыр, ардагер ата-апаларымызға тағзым көрсетілетін Ұлы Жеңістің күні ретінде мерекеленеді. Бұл мереке бейбітшілік пен ерліктің мерекесі. Біздің парыз - бұл күнді мәңгі есте сақтап, ержүректеріміздің ерен еңбектерін ұмытпау. «Ер бақытты ел қолында, ел бақытты ерлер қолында» - деп батыр Бауыржан Момышұлы айтып кеткендей, ардагерлер қаһарлы соғыста кеуделерін от пен оққа тосып, өз халқына бейбітшілік, тыныштық, береке, бақыт сыйлағандар. Олай болса, еліміздің тарихында, жалпы әлем

тарихында Ұлы Отан соғысы ардагерлердің есімі өшпес ерліктерімен мәңгілікке алтын әріппен жазылып қалады. Тарих үшін бұл аз ғана уақыт болса да келешек ұрпақ өмірінде алатын орны ерекше. Міне, содан бері 70 жыл өтті. Еліміздің азаттығы жолында от кешкен ерлеріміздің арқасында бақытты өмір сүрудеміз. Фашист басқыншыларын тізе бүктірген батырларымызды ешкім, еш уақытта ұмытпайды. Ұмытуға да тиісті емеспіз.

Арқалық қаласында 5 соғыс ардагеріміз бар. Мақтанашпен айтар болсақ, олар - Владимир Бушуев, Мұратқали Камалов, Тамара Пущюкина, Федор Романенко, Яков Федько. Назипа Құлжанова атындағы Торғай гуманитарлық колледжінің МД-32 тобының студенттері соғыс ардагері Федор Романенконың үйіне барып, Ұлы Отан соғысының 70 жылдығымен құттықтады. Атамыздың ерен еңбегі біз үшін үлгі-өнеге және 93 жастағы атамыздың

«Қазақстан жастары көркейіп өсе берсін, өне берсін!» деген ақ бағасы біздің көкірегімізде мәңгі есте сақталады. Сондықтан ардагерлерді құрметтеу, олардың алдында бас ию - қасиетті парызымыз. Ел алдында борыштарын өтеп, еліміздің амандығын, жеріміздің тұтастығын қорғап қалған ерлерге тағзым етеміз. Олар еліміздің жарқын болашағын, жас ұрпақтың өмірін, халықтың бақыты мен қуанышын сақтап қалды. Ардагерлер ерліктері арқасында біз осы күнге жеттік. Біздің өз қалауымызбен еркін өмір сүріп, паттана күлгеніміз - бәрі де соғыс ардагерлеріміздің арқасы. Әрине, соғыс болмасын! Ел үшін аянбай еңбек етіп, білім алып, өз жеріміздің патриоттары болуға мүмкіндіктер барда кеш қалмайық. Ардагерлерімізді ешқашан ұмытпай, арқашан сыйлап, құрметпен өтейік.

Гүлім НУРҒАЗИНА,
Н.Құлжанова атындағы
Торғай гуманитарлық
колледжінің тарих пәнінің
оқытушысы.

Низкий поклон Вам - за Победу!

В стране ширится благородное движение «Спасибо за Победу!». Эта масштабная акция осуществляется во имя увековечивания подвига наших ветеранов и тружеников тыла в годы Великой Отечественной войны. Благодарные потомки выражают, тем самым, безмерную признательность за то, что они, одолев страшного врага, подарили им возможность жить и радоваться жизни.

По инициативе Аркалыского районного отделения насчитывается шесть фронтовиков. Это Мұратқали КАМАЛОВ - участник войны с Германией и Великой Отечественной. Капитаны мичурт бөлек ардені және медаль Тамара Ивановна ПУЩЮКИНА, Федор Григорьевич РОМАНЕНКО, Тамар АБЖАН, Владимир Николаевич БУШУЕВ және Яков Александрович ФЕДЬКО. Их боевой путь связан с различными советскими историческими войнами. В них принимали участие известные герои: Сталинград, за освобождение оккупированных территорий и разгром врага Великой Отечественной войны.

Жауынгерлік жолдары өлең-жырға айналған

49. Ахметбеков, Нұрқан. Дабылыңды қақ, балам [Мәтін] : [өлең] / Н. Ахметбеков; дайындаған: Сардан Әбікеев // Торғай таңы. – 1995. – 6 мамыр. – Б. 2.
50. Әбдірахманұлы, Ж. Жеңіс құны [Мәтін] : [өлең] / Ж. Әбдірахманұлы // Торғай таңы. – 1995. – 6 мамыр. – Б. 1.
51. Әбіл, Қоңысбай. Майдангерлермен мұңдасу [Мәтін] : [өлең] / Қ. Әбіл // Торғай таңы. – 1995. – 11 мамыр. – Б. 1.
52. Әбілхасенұлы, Сағи. Халқының ол мақтаны [Мәтін] : [өлеңдер] / С. Әбілхасенұлы // Қостанай таңы. – 2006. – 5 мамыр. – Б. 4.
53. Әмірхамзаұлы, Ғабдол-Ғазиз. Қарттарым, замандастарым, ардагерлерім! [Мәтін] : [өлеңдер] / Ғ. Әмірхамзаұлы // Торғай таңы. – 1995. – 4 мамыр. – Б. 2.
54. Әмірхамзаұлы, Ғабдол-Ғазиз. Солдат сөзі [Мәтін] : [өлең] / Ғ. Әмірхамзаұлы // Торғай таңы. – 1995. – 29 маусым. – Б. 4.
55. Байғабылов, Тоқтарбай. Соғыс жылғы балалар [Мәтін] : [өлеңдер] / Т. Байғабылов // Торғай таңы. – 1985. – 19 наурыз. – Б. 2.
56. Байділдин, Шөптібай. Жазушы осы өлеңді, атым Нұржан! [Мәтін] : [ақын-жыршы Нұржан Нұғымановтан қалған 36 ауыз өлеңі] / Ш. Байділдин // Арқалық хабары. – 2009. – 9 мамыр. – Б. 3.
57. Бақтыбаева, Мөлдір. Ұлы достық аясында. Соғыс оты. Сыр аға. [Мәтін] : [өлеңдер] / М. Бақтыбаева // Торғай. – 2007. – 18 мамыр. – Б. 5.
58. Бобров, В. Көздеуші Бәйішев туралы жыр [Мәтін] : [өлең] / В. Бобров. // Хайроллаұлы У. Тағылымды шежіре. - Арқалық, - 2004. - 132 б.
59. Дайырұлы, Сәрінжіп. Қарт майдангер сыры. [Мәтін] : [өлең] / С. Дайырұлы // Арқалық хабары. – 2010. – 7 мамыр. – Б. 4.
60. Даниярқызы, Сәби. Хабарсыз кеткен құлыным [Мәтін] : [өлең] / С. Даниярқызы // Торғай таңы. – 1995. – 6 мамыр. – Б. 3.
61. Досымов, Серікбай. Әке туралы сыр [Мәтін] : [поэма] / С. Досымов; суретте: Досым Шешенбайұлы // Аманкелді арайы. – 2010. – 7 мамыр. – Б. 1.
62. Дүйсекеев, Таңатқан. Сүйгізші қалқам [Мәтін] : [өлеңдер] / Т. Дүйсекеев; жазып алған: Ғалымжан Күзекбайұлы // Торғай таңы. – 1995. – 20 мамыр. – Б. 2.
63. Жүсіпбекұлы, Тұрғали. Окопта жазылған өлең [Мәтін] : [өлеңмен жазылған жауынгер хаты] / Т. Жүсіпбекұлы // Арқалық хабары. – 2005. – 6 мамыр. – Б. 3.
64. Қазымбеков, Қуанышбай. Жеңіс күні қастерлі [Мәтін] : [өлең] / Қ. Қазымбеков // Арқалық хабары. – 2010. – 7 мамыр. – Б. 4.
65. Қалиева, Гүлім. Ұлы Жеңіс күніне [Мәтін] : [өлеңдер] / Г. Қалиева // Арқалық хабары. – 2006. – 12 мамыр. – Б. 4.
66. Қасымов, Қоңыржан. От жалында туған шумақтар [Мәтін] : [өлең] / Қ. Қасымов // Арқалық хабары. – 2010. – 7 мамыр. – Б. 4.

67. Қойшыбай, Мұқият. Қалдырды еңбек таңба ғып [Мәтін] : [өлең] / М. Қойшыбай // Арқалық хабары. – 2010. – 7 мамыр. – Б. 4.
68. Молдашұлы, Болат. Адымдап тарта берші, қарт солдатым! [Мәтін] : [өлең] / Б. Молдашұлы // Торғай. – 2008. – 9 мамыр. – Б. 5.
69. Молдашұлы, Болат. Қарыштайды қайсарлықпен қадамдап [Мәтін] : [өлең] / Б. Молдашұлы // Арқалық хабары. – 2010. – 21 мамыр. – Б. 4.
70. Мырқалиұлы, Сағындық. Жеңіс туралы баллада [Мәтін] : [өлеңдер] / С. Мырқалиұлы // Торғай таңы. – 1995. – 4 мамыр. – Б. 2.
71. Нұрбаев, Шәйкемел. Дайынбыз Отанды қорғауға; Қарындасым, қамықпа; Елге сәлем [Мәтін] : [өлеңдер] / Ш. Нұрбаев; жазып алған: Қамария Нұрбаева // Торғай таңы. – 1995. – 4 мамыр. – Б. 2.
72. Оспанұлы, Серікбай. Жан аңсаған жалғыз сөз [Мәтін] : [өлең] / С. Оспанұлы // Қостанай таңы. – 2005. – 6 мамыр. – Б. 4.
73. Оташев, Сейітқали. Бүгінгі ұрпақ сөзі [Мәтін] : [өлең] / С. Оташев // Арқалық хабары. – 2010. – 7 мамыр. – Б. 4.
74. Сабыржанұлы, Сейітқали. Майдангер сөзі [Мәтін] : [өлеңдер] / С. Сабыржанұлы // Арқалық хабары. – 2006. – 5 мамыр. – Б. 4.
75. Салықов, Жәмәли. Жауынгер хаты [Мәтін] : [өлеңдер] / Ж. Салықов; жазып алған: Сағи Әбілхасенұлы // Қостанай таңы. – 2004. – 7 мамыр. – Б. 4.
76. Сейтқалиқызы, Биғалима. Отан үшін жанын қиып боздақтар [Мәтін] : [өлеңдер] / Б. Сейтқалиқызы // Қостанай таңы. – 2004. – 7 мамыр. – Б. 4.
77. Соғыс құрбаны Сабыржан Бейсенбаевтың соңғы хаты [Мәтін] : [хабарсыз кеткен жауынгер жырлары] // Торғай таңы. – 1995. – 6 мамыр. – Б. 2.
78. Сомжүрек, Жұма-Назар. Бақыл бол, аға! [Мәтін] : [өлеңдер] / Ж. Сомжүрек // Арқалық хабары. – 2005. – 18 ақпан. – Б. 4.
79. Сүлейменова, Алмагүл. Біз соғыстың не екенін білмедік [Мәтін] : [өлеңдер] / А. Сүлейменова // Торғай. – 2007. – 25 мамыр. – Б. 4.
80. Сүлекешов, Жалғасбай. Ұмытпайық жауынгер өлеңін [Мәтін] : [жауынгерлердің өлеңмен жазылған сағыныш хаттары туралы] / Ж. Сүлекешов // Торғай таңы. – 1995. – 7 ақпан. – Б. 2.
81. Ұябаев, Әлкен. Әкемнің жазған жырлары еді [Мәтін] : [өлең] / Ә. Ұябаев // Қостанай таңы. – 2010. – 7 сәуір. – Б. 11.
82. Үсенқызы, Шырынкүл. Әкені аңсау [Мәтін] : [өлең] / Ш. Үсенқызы; жазып алған Клара Смайылова // Торғай. – 2010. – 2 шілде. – Б. 5.
83. Шалдыбай, Ақмарал. Өмір-өткел [Мәтін] : [өлеңдер] / А. Шалдыбай // Торғай. – 2005. – 17 мамыр. – Б. 2.

Әкеден қалған шумақтар

Құрметті редакция! Ұлы Жеңістің 70-жылдығына орай майдангер әкемнің соғыс жылдары жазған жыр жолдарын сіздерге жолдап отырмын. Әкем Ұябай Әлкенов 1913 жылы Саға ауылында (қазіргі Қызбел ауылы) туған. 9 жасында әкеден, 12 жасында шешеден айырылып, жетім қалып, Жайсаңбайдың Боранбайы деген туған нағашысының қолында өскен. Білімі екі кластық Соғыста артиллерия полкында болған. Соғыстан елге 1946 жылдың күзінде екі орден, бес медальмен оралды. Елде малшы болып, 1991 жылы қайтыс болды. Әкемнің аруағы риза болсын деп осы өлең жолдарын жолдап отырмын.

Майдангер ұлы
Жалғас ӘЛКЕНОВ.

Тірі жүрсе не көрмейді газет бас

Қарыңды, қағаз алдым қалып ойға,
Көңіл шат бола алмайды ақыл бойда.
Жалтырдың армиялық міндеті деп,
Біз шықтық он төртінші февральда.
Бұл бір іс душар болған қарі-жақса,
Бейнет не уақытша түскен басқа.
Талайдың таланына көз болып тұр,
Дәлел жоқ айтатұғын бұдан басқа.
Синақта сол талайдың мен де бірі,
Деп айтар уақыт емес ұзақ ірі.
Аман-сау, бұл сағардан біз келерміз,
Тысқары топырақтан болсақ тірі.
Жаратушы берсін өзі амандық,
Қысымсызды жаңға істемей жамандық.
Сүйенер жоқ, сыйлап аным тәуекел,
Бір мен емес талайда бар жалғандық.
Мына сөзден алыңыздар хабарды,
Отырса да өледі гош ажалды.
Көңілге алып алды-артымды ойласам,
Дегенмен де сол бұзады аварды.
Ой түседі қолға қалам алғанда,
Хат жазарды көңіл қалған жаңдарға.
Ойларың ағайындар келмесін,
Туысыңды аузыма алғанға.
Кім көнбейді құдіреттің ісіне,
Ұзақ жазып мылжықпаймын несіне.
Хат-қадіршіне еткен құрмет ағайын,
Ұмытпаймын құрметтерің есімде.
Жалпы сау бол туыс-туған жағдайлас,
Тірі жүрсе не көрмейді газет бас.
Тоқтатамын сөздің соңын осымен,
Қош аман бол елде қалған қарі-жақ.

1941 жыл.

Осы еді елге арнап жазған хатым

Сар дала күзетемін ұзақ түнін,
Атады жарық таңы қашан мұсылың.
Еске алып, өткен күнді тұрсам санап,
Үш жылға мен шыққалы толды бүгін.
Талайлар тайғақ кешу жолда жүріп,
Аман-сау қосылыпты мұнан бұрын.
Әзірше ден-қалім сау, жүрмін аман,
Жаратқан өзі біледі арғы түбін.
Талайды әр жағдайға көздестірді,
Нағызлет Гитлер ит жайғалы ұзын.

Арам қол, қанды тұрсық, зәлім итті,
Құртармыз шықпастай ғып енді үнін.
Бұл жақтан хабар күткен елдегілер,
Газеттен көрмейсің бе істің түрін.
Дүниеде қытымақ жоқ біздің елдей,
Басады қандай дұшпан совет жерін.
Мінемей Жеңіс бізде – көңіл шаттық,
Жылжумен күннен-күнге алуа бастық.
Лепіріп аласұрған жауыздарға,
Соққымен жауап беріп, көңілін бастық.
Тазады Совет жері жауыздардан,
Біз басып талай шығды өттік армен,
Көп болды бұл араға біз келгені,
Хат жаздым қазір міне Венгрудан.
Елдегі замандыстар жүрген бірге,
Мен заман міне қазір бір көруге.
Осыдан аман – есен қайта барсақ,
Болмас еді ешбір арман бұдан өзге.
Айтады деп жаман сөзді, халқым сенке,
Сөйлейді деп жоқ нәрсені бекер сенке.
Белгісіз алдағы өмір не болары,
Мен жүрмін зор айқайды Бузашеште.
Осы еді елге арнап жазған хатым,
Көбінің уақытың жоқ атауға атын.
Көп сәлем елдегінің бәріне де,
Сөзімнің тоқтатамын енді артын.

1944 жыл

Таланға душар болды мұндай заман

Сарықола, сәлем жаздым алабылар,
Мекен ғып тұрған қазір адамның.
Бүддірем хат арқылы хабарымды,
Қолыма қарындашты аламын да.
Аман – сау барсыңдар ма артта халық,
Ойлаймын әр жағдайды көңілге алып.
Өскен ед, туған жер мен замандастар,
Кәретін күн болар ма қайта барып.
Белгісіз ілгеріде болатын іс,
Өте ме өмір ішкің, көргендей түс.
Ойласам әр жағдайды көңілге алып,
Арман көп, о, дарига, қайнайды іні.
Хабарым сұрағанға жүрмін аман,
Таланға душар болды мұндай заман.
Жүремің жақсы жайда әзіршіме,
Көп ойлап, жүдемеңдер артта қалған.
Еместін машығы бар, сөзге шебер,
Көп жазып тарқатуға көңілден шер.
Болармыз әлде қалай ілгеріде,
Қош халқым, қолтасамын қолыңды бер.

1942 жыл

Болмасын соғыс

(баллада)

Ұлы Отан соғысының
ардагері марқұм әкем
Молдаш Жұмантайұлына

Түс мезгілі төбеден
Қара бұлт келіп мұң басты.
Соғыс өрті лаулаған
Жауынгерлер шуласты.

Бастап кетті командир,
Автомат алып уралап.
Отан үшін жан пида,
Шайқасқа шықты туралап.

Қара түнек түн басты,
Көбейді өлік сандары.
Қиылды қыршын
шыбын жан,
Ішінде кетті арманы.

Катюша оғы зулайды,
Найзағайдай жарқылдап.
Зеңбірек те тулайды,
Аузынан оты лапылдап.

Ұясын қимай боз торғай,
Қалықтап тұр шырылдап.
Отаны үшін жас солдат,
Жанын қиды қырылдап.

Қарағай қайың қаптаған,
Орыстың қалың орманы.
Жау көзінен тасалап,
Болады әр кез қорғаны.

Сәл тыныштық мезгілі,
Ауырлап жатып жарасын.
Көзі ілінген жас солдат,
Түсінде көрді анасын.

Сағыныш па, білмеймін,
Жасқа толы қарасың.
«Құлыным»-деп құшақтап,
Бауырына қысты баласын.

Өксиді ана, өксиді,
«Сағындым балам,
балам»-деп.

Оянып кетті баласы,
Анам, анам, анам-деп.

Дірілдейді қара жер,
Бомбалардың солқылы.
Жасыма дейді солдатқа,
Тулаған Днепр толқыны.

70 жыл өтті арада,
Қызыл гүл басты жер үстін.
Батырлыққа балайды,
Жайнаған ерлік жеңісің.

Аяғы жоқ, қолы жоқ,
Көрерсің солдат кемісін.
Мәңгілік тарих бетіне
Жазылды осылай Жеңіс күн.

Сапта тұр міне жас солдат,
Отанын қорғар ұланы.
Қасына келді қарт солдат,
Кешегі соғыс қыраны.

Орденге толы кеудесі,
Ұқсайды батыр төреге.
Батасын берді атасы,
Қолын жайды немере.

«Мына өмір бақытты
Тыныштық мәңгі орнасын.
Ұрпағыма тілерім,
Болмасын соғыс, болмасын»

Болат МОЛДАШҰЛЫ,
ақын-сазгер.

Бір суреті қалмапты

(Сапар Шәріпұлының мағлұматы
бойынша)

Жауынгер боп ер жігіті даланың,
Көкsep сонау майдан шебі алаңын.
Әкем менің кеткеннен соң соғысқа,
Тоғыз күннен кейін туған баламын.

Күні таяп қалған жарға зер сала,
Әкем менің: «Туа қалса ер бала,
Атын Сапар қойыңдар», - деп айтыпты,
Кетеріне байланысты жер шала.

Құптап жұрты қала берген артында,
Орындапты айтқан сөзін қалпында.
Әттең, бірақ ұлын көру бақыты,
Бұйырмапты әкем Шәріп марқұмға.

Мерт болғаны нақтыланып қай маңда,
Ленинградтың түбіндегі майданда.
Қанды қырық төртінші жыл кезінде,
Хабар кепті әкем қайтқан жайдан да.

Сол себепті көрмей өстім әкемді,
Болмайды да көретіндей сәт енді.
Ең болмаса бір суреті қалмапты,
Көңіліме ететіндей дәт енді.

Әкем Шәріп дүниеден өткенмен,
Қалғаным жоқ кейін ұлы көштен мен.
Майдангерден қалған тұяқ Сапардың,
Естелік бұл өз басымнан өткеннен.

Қазір жетпіс төртке келіп қалыппын,
Өмірден мен үлесімді алыппын.
Ұлдарым мен қызымнан бар ұрпақтар,
Тіршіліктің қызығына қарықпын.

Келе жатқан елдің іші тыныс қып,
Халқымызға көрінетін тым ыстық.
Жетпіс жылдық жеңіс күні мейрамы,
Құтты болсын орнаған күн тыныштық!

Қуанышбай ҚАЗЫМБЕКОВ

Аман-Есен

Көп үйдің шет жағында қараша үйден,
Тетелес екі бала шығушы еді.
Аман есен жүрсін деп қос құлынын,
Алладан тілек тілеп жүруші еді.

Күз келді қара суық ызғарымен,
Жалғасты қар аралас жауынымен.
Жыртықтан үйдің іші қарға толды,
Қайда барып паналар баласымен.

Таңертең отағасы малға кеткен,
Болмады хабародан сол кеткеннен.
Отағасының дауысы шықты сырттан,
Есікті зорға ашты күрекпенен.

Сол түні үлкен ұлы ауырып қалды,
Жан ұшырып ата анасы безек қакты.
Екі үш күн ауырып жатып қайтыс болды,
Кемпір шал зар еңіреп артта қалды.

Бауыр еттен жаралған баласының,
Жанын сақтап қала алмады Аманының.
Алладан қорыққаннан тәубә қылды,
Есеннің тіледі енді амандығын.

Есені жігіт болды жиырмаға кеп,
Тәубә деді шаңырақтың иесі деп.
Кейде ол еркелейтін жас балаша,
Анасының мойнына асылып кеп.

Қара бұлт көк күмбезін жауып кетті,
Сол күні «Соғыс» деген хабар жетті.
Бұл хабарды естіген бүкіл халық,
Дүрлігіп қорқыныштан есі кетті.

Ел-елден әскерге адам алып жатты,
Жарамдылар әскерге кетіп жатты.
Әр шаңырақ күтіп жүр қорқынышпен,
Әскерге шақыратын сол қағазды.

Сол қағаз жетті міне Есенге де,
Айрылды кемпір мен шал естен мүлде.
Жарамды болса жақсы денсаулығы,
Алады болса егер сол тізімде.

Сол бір күн 41 дің күзі еді,
Есеннің алынатын күні келді.
Аман есен орал деп кемпір мен шал,
Берді де ақ батасын қала берді.

Кеткелі төрт бес айдай болып қалды,
Күтеді ата анасы бір хабарды.
Күтетіні жақсымыз, деніміз сау,
Деп жазған үшбұрышты сол бір хатты.

Күн түнерсе халық та түнеретін,
Күші де жоқ ауырлықты көтеретін.
Тосын мінез көрсеткен табиғатта,
Суық хабар айтуға бөгелетін.

Қара шаңырақ иесі Есен дейтін,
Ұлын ойлап ата анасы елеңдейтін.
Ақ арулап қойса егер өз қолымен,
Арман жоқ артымызда қалса дейтін.

Жақсы хабар келеді деп баласынан,
Қарайды қара жолға күнде күнде.
Сарғайып күтіп жүрген баласынан,
Қара қағаз келді міне бұл үйге де.

Жылаудан анасының көзі кетті,
Күйіктен әкенің де әлі кетті.
Жылады, еңіреді қос құлынын,
Жоқтаумен кемпір шалдың өмірі өтті.

Артында ұрпағының қалмағанын,
Соны ойлап іштерінен қайғыратын.
Көп ұзамай қос қария қайтыс болды,
Не күш бар бұл өлімді тоқтататын.

Иесі осы үйдің қара құлып,
Мұңайып ілулі тұр есігінде.
Соғысты енді қайтып көрмейікші,
Тыныштық болсын мәңгі елімізде.

**Бітай ҚАЗГЕРЕЕВ,
зейнеткер.
Фурманов ауылы.**

ТАРЫҚҚАННАН КӨЗДЕН ЖАСЫМ ТІЗІЛІП...

Аманбаев Жәлелдің Ұлы Отан соғысында шығарған өлеңдері

Қалам алдым қолға қашан берілген,
Тарыққаннан көзден жасым түсіліп.
Еуинек күнге кісіреті аралап,
Жасылықтан кетті аудар ұлап.

Қайырындай қашым сұлмы өлең,
Біз жатырмыз жан басын бүбінде.
Тарыққаннан өткі аластық тізділіктен,
Кір жұтыпай жүрген десе мінде.

Жүре кетті табан қалды тескіліп,
Мезгілімен демалыс жоқ ағынды.
Қайран төсек жататуым кун қайда,
Еркін жетер екі аяқсы қасып.

Күрегір жаным сөздей мысыт торысым,
Сөздерім өкпе аятың алысым,
Құрықшаңа Гитлердің фанатым,
Гүмбір жетсе тұсылмайды ерматы.

Сағандырар туган ел мен өскен жер,
Сөздерім ондан ілме толды айты-аер.
Жер саясы Шұбарөздің жағасы,
Баріндегі іркілген боп білге ала.

Бішпен сөлем Әбжан, Жақан ағам,
Әбдібек пен йым Сұлтан балға.
Жалпы сөлем және дағы айтырар,
Қорықпайсым Байбегім жетке да.

Хат жаздым Машеубайдай жолысың,
Жақсы жүрген ретінде жөн басқ.
Арты қалған сөзіме аға көлең сал,
Екі талай жұмыс түр бой бір баст.

Осы өлең жолдарым
дүниені біле бер-
геніңде бір жүрген өлең "ой,
булардың", деп аяусыз сөз-
дім. Мен сәтті, не кезірмей
білмей ашырып қалдым.
Төлке отырғандай. Біра
1945 жылдан мез алы
болатын. Тийді шұлап
отырған үй тоқы адам су
сөздерім тын қалды.
Әккі қария өкілің баса
алар емес. Кінәлі адамдай
түрпін мен отырарым.
Әлдегі ұлыста мәнн тапты,
бұл өскен қайдыр ұйырма
мен сұралды. Мен Қайына
досымнан ашықсым бес-
ік тербеп шыққан айтып
отырғанда жеткен өлең.
Нұрсұлу ияем жалап оты-
рып айттың — алаң.

Бұл өлең жолдарым
Соғыстан оралған
Аманбаев Жәлелдің ел-
ге жазған хаты екен.

Ал маған әйел тұтан
арысында, 1930 жы-
лы Шымкент жақса
тұрмаққа ашқан Либ-
стер алай болды шықты.
Елге 35 жылдан кейін ор-
ман отырғанда соғыстан
оралған ағасынан өлең
аламын міндет.

Енді осы өлең жол-
дарым ашырып
тоқталып. Аманбаев
Жәлел Аманшала ауд-
ында 1906 жылы туған.
Сізге мектепті бітіріп,
Саяз сұлап аны мұрте-
паны тымандырып сәттегі
өзімет белгіле. Мұғалым,
кейін шаруанылыққа ар-
налып, колхозда басқары-
ларға басшысы болған.
Осындай ар сөзге мінеті
жұмыс отырып жүргенде
1937 жылдан астамы
бұл өлеңдерім айналып
өткізген. Шет ел тынысым

дәлгір жала жабырға,
көзге алаңды. Жала
жасын шай пен анықтан
бұрылып, сол жерім
сүйткен. Ақыры тыныс де-
ген жаламен 10 жылы бы
бостандықтан ашырып,
Сібірге жіберілген. Сауы-
ты азамат өлең жазғысы
сөздерімнен ар дегендей
оралғанды жазып, ақыры
1940 жылы түрмеден
ашылып шықтым. Елге
оралған он бейбіт өскен
арысым.

Арда жыл отырғай Қы
Отан соғысы басталды,
Алаңдандырмай біре бо-
лып соғысқа аттанады.
Артында ағайын-туымсы,
өкілі, жасқа толмаған
Шұбарбек атты ер басымы
қалады.

Біздің Торғай,
Қостанай аймағынан
жүрген ашырылған
азаматтардың өкілі асы
өлең жолдарымды "Ел-
дәулеті Шұбарбек маңына
дайындады" берген.

Осы әскери дайындық
орталығы соғыс кезін-
де аса қиын жағдаймен
көрсетіп азаматтарды
сүйсініп дайындаған,
Әскери дайындықтың
көпшілігінен өлген,
соғыстан қашқан азаматтар
болған.

Кейбір сауат-
сыз азаматтар
қашып, жөгеріп отырып
Шұбарөзді айындап
жайлы аралыған. Кей-
ін тексеру барысында кей
әскери басшылардан не-
міс коммунисттермен
қызық жасауға белгідеді,
Совет жаушыларын
әскери дайындық кезін-
де таныстырып, тынысқа
жарайтындай жағдайға
жеткізгені нығыздалы.
Осы жағдайды елге анық
оралған, Шұбарөзден
болған азаматтардың жөбі
айтты.

Қиын жағдайда соғысты
болған азаматтар
сүйсініп жағдайға елік а-
тталы да, соғыс өнерін
дайындап, жайлы жала
беретін. Ал жылы Жәлел
аға соғысқа кірместен-ақ
қалпы қимылымен бастап
өткізгені нақты, анық жа-
зып елге жеткізген.

Ардастық азаматтың
Ақай жерге жөбі
болғаны белгісіз, Соғыстан
жабырға кеткен. Тек ар-
тында елге жеткізген
өкілімі ауыз ашып қалды.
Өкілімінен жасқа толмай
қалған Шұбарбекі азамат
болып, үйі-барында бол-
ды.

Өкілімінен қарай бұл аза-
мат та өмірден ерте олды.
Артында Тобан атты жа-
ры, Қанат, Марап, Тағат,
Данағұл, Толқын атты
балалары қалды.

Қашып Қаласын Құрметті аза-
маты, Басқа балалары ар-
салды еңбек етуге.
Жалада артында бар
өкілімі азын азаматты сөз
бар.

Ел үшін анық еңбек
жасаған, жазғысы
және өскен асы ер Ота-
н үшін олап болды. Ар-
тында өкілімі өзіметтегі
таратқан ұрпағы, ұмыт-
тыламы қалды. Ағайын,
сің есіл азаматтың ешқандай
ұмытып емес. Әбдібек
өкілімі бен Нұрсұлу
өкілімімен Сұлтан, Қойна,
Кемелбек атты балла-
рымен Жыланшөкте бер-
ге тұрып, Сұлтан аға,
Қойна жолда, Кемел-
бек іні болды. Кейір бұл
кісілер Ардамы қаласында
тұрды.

Шығай
БАЙДІЛДІН,
Ардамы қаласының
құрметті азаматы,
оның, қолымен жөбі,
алғашқысы.

Ұлы Жеңіс!

Жеңіс!
Тілімде жүр қасиетті бес әріп,
Қасиетін майдангерден сұралық.
Талай боздақ жанын қиған ерлікпен
Бейбіт күнге жету үшін бұл анық.

Жеңіс!
Құлағыма сіңіп қалған бес үнің,
Ұлы сөздің ұқтырғандай төркінін.
Есіл ердің ерлігінің белгісі,
Шырқап жүрген бейбітшілік бұл-әнім!

Мамыр айы. Күн ысиды, жанады.
Алаулайды күннің отты жанары.
Одан да ыстық шаттандырған халықты,
Бейбітшілік. Ұлы Жеңіс жалауы.

Ерболат ӘБШҮКІРОВ

Жеңіс туралы баллада

Әні мен сөзі Болат Молдашұлынікі

Зеңбірік пенен катюша үні,
Уралаған дауыс айдала.
Төгілді қаны қиылды жаны
Қаншама боздақ майданда.

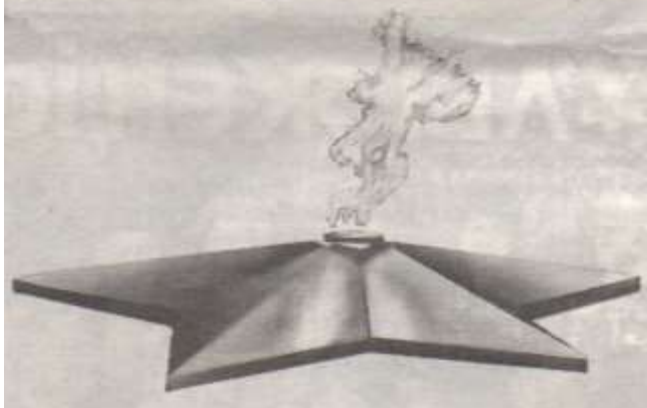
Пулемет сепкен, қоршалған шептен,
Ерлікпен бұзды қиынды.
Оққа да ұшқан, ақ қарды құшқан
Қаншама өмір қиылды.

Жалғзын іздеп, ботам деп боздап,
Аңырады қанша анасы.
Соғыстан қайтқан солдаттан сұрар
Әкесін іздеп баласы.

Қара бұлт пенен қара мұң басқан,
Сұм соғыстың кесірі
Өсіріп ұлын жеткізді бүгін
Кешегі солдат жесірі.

Өзбек пен қазақ, армян, орыс,
Қаншама ұлттар тоғыстың.
Қадірі де бір, қабірі де бір
Батыр ұлдары ол соғыстың.

Жарқырап атқан арайлы ақ таң,
Қуаныш, бақыт ел үшін.
Олар үшін нақ, бізге берген бақ
Жасай бер жаса Жеңіс күн.

Жеңіс құны

Сөзі: Ж.Сомжүректікі Әні: Ж.Өмірбековтікі

Аямай аяулы өмір-жүрек қанын,
Жүрді әкелер ішінде сан-оттардың.
Жеңіс құны-Сұлтандар кеткен өліп
Төсін төсеп аузына ДЗОТ-тардың.

Көп сырды шертер әлі сыршыл көктем,
Күпті ғып жүректі бар дүрсілдеткен.
Жеңіс құны-қыз сүймей құшып бірде
Боз өрім бозбалалр қыршын кеткен.

От кешіп, Отан үшін алысқандар,
Салар мәңгі елімен табысқандар.
Жеңіс құны-лаулаған самолетпен
Жауға түскен Әбдіров арыстандар.

Айтарым сол:-сыр ұққан, жыр ұққандар,
Күн сайын ата бергей күліп таңдар.
Жеңіс құны жетеді үн желмен бірге
«Ей, ұрпақ,-деген.- бізді ұмытпаңдар!»

Жеңіс құны

Сөзі: Ж.Сомжүректікі

Әні: Ж.Өмірбековтікі

The musical score is written on ten staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 4/4 time signature. The melody is accompanied by lyrics in Kazakh. The lyrics are: "Тұрған - дай болғанға өмір сөнбеген де", "Са бар - е жеткенге ұрпақ жеткенге де", "Біз жеміз де жеткенге де жеткенге сен жеткен", "Үн шарықта сен ыңғайын - де", "Қайтасы мен айта сен жеткен -", "Сар барды - і қызықпен сен жеткен -", "Жеңіс құны бізге - онымызға сен жеткен бағдырмен". The score ends with a double bar line.

*Жадында елдің
ерлік боп мәңгі жаңғырды*

Жеңістің жетпіс күзі мен жазы қыс өтті,
Ауысып ұрпақ, өзгеріп әлем түлепті.
Жүрекке салған зілі мен қайғы, азабы
Сақталып бүгін, ерлігі мүлде өшпепті.

Зарығып ана үмітпен жалғап тандарын,
Соғысқа кеткен ұлының күтіп жолдарын.
Шер болып кеуде, жас болып жанар сарылып
Хаттарын құшып өткізді ана тағдырын.

Жесір боп жастай, қырауы шалып кеудені,
Жүрекке жүрмей, жапырақ қағаз пәрмені.
Ортаға түсіп, шаңырақ талай зар илеп
Мәңгілік сөніп, жағылмай қалды түгін.

Соғысқа кеткен жолынан күтіп әкенің,
Іздеумен аңсап, сарылып әке ізінің.
Бейнесін жасап, ер жетті перзент бүгінде
Ұшқынын көрмей әкелік асқар мейрімнің.

Артында қанша бауырлар қалды көре алмай,
Жүректе назын соңғы рет болсын шерте алмай.
Құранын оқып, құрбандық шалып тұрарға
Мәңгілік мекен қабірін болсын таба алмай.

Зырлады уақыт, қара жер бәрін жасырды,
Төгілген қандар зиратты қатар толтырды.
Бүгінде қайсар, азайып сол бір батырлар
Жадында елдің ерлік боп мәңгі жаңғырды.

Сандуғаш БЕКІШОВА,
Арқалық мемлекеттік педагогикалық
институтының 2-курс студенті.

Ұлы Жеңіске зор үлес қосқан жерлестеріміздің есімдері енген кітаптар

Жеңісті жақындатқан Торғайлықтар

84. Абайділдин, Өмірбай. Мен әкеммен мақтанам [Мәтін] : [соғыс ардагері Әбәйділде Нұрманов туралы] / Өмірбай Абайділдин // Торғай. – 2015. – 7 тамыз. – Б. 3.
85. Абдуллин, Өмірхан. Брянскіден Берлинге дейінгі жауынгердің ерлігі [Мәтін] : [майдангер Райымбек Ахметов туралы үзік сыр] / Өмірхан Абдуллин // Біздің Торғай. – 2014. – 6 мамыр. – Б. 3.
86. Абдуллин, Өмірхан. Майдангердің ерлік істері елде жалғасты [Мәтін] : [сурет бар] / Өмірхан Абдуллин // Біздің Торғай. – 2013. – 15 қазан. – Б. 2.
87. Абдуллин, Өмірхан. Сталинградты қорғаған есіл ер [Мәтін] : [майдангер Әуезхан Қошмағанбетов туралы] / Ә. Абдуллин ; суретте: Әуезхан Қошмағанбетов // Қостанай таңы. – 2010. – 30 сәуір. – Б. 9.
88. Абдуллин, Өмірхан. Полк командирі [Мәтін] : [гвардия полковнигі Мырзағали Жангелов туралы] / Өмірхан Абдуллин // Біздің Торғай. – 2010. – 12 ақпан. – Б. 3.
89. Абдуллин, Өмірхан. Майдангер - мұғалім [Мәтін] : [жауынгер Балға Кәкімұлы туралы дерек] / Өмірхан Абдуллин // Торғай. – 2008. – 18 қаңтар. – Б. 4.
90. Абдуллин, Өмірхан. Біз - майдангерлер ұрпағымыз [Мәтін] : [майдангер ағаларымыз туралы] / Өмірхан Абдуллин // Қостанай таңы. – 2007. – 22 мамыр. – Б. 6.
91. Абдуллин, Өмірхан. Гвардия полковнигі [Мәтін] : [майдангер Мырзағали Жангелов туралы] / Өмірхан Абдуллин // Торғай. – 2005. – 17 маусым. – Б. 4.
92. Абдуллин, Өмірхан. Шөбересін жетектеген майдангер [Мәтін] : [жауынгерлер Сүндетбай Әлин мен Сабыр Батырғалиев туралы] / Өмірхан Абдуллин // Торғай. – 2005. – 22 сәуір. – Б. 4.
93. Абдуллин, Өмірхан. Тағдыр тауқыметі [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Қазымжан Исмайлов туралы] / Өмірхан Абдуллин // Торғай таңы. – 2004. – 3 қыркүйек. – Б. 4.
94. Абдуллин, Өмірхан. Ақиқаттың азапты жолы [Мәтін] : [соғыс ардагері Қазымжан Смайлов туралы] / Өмірхан Абдуллин // Қостанай таңы. – 2002. – 29 наурыз. – Б. 3.
95. Абдуллин, Өмірхан. Қазымжанның қасіреті [Мәтін] : [жауынгер Қазымжан Исмайловтың соғыстан соң сотталуы туралы] / Өмірхан Абдуллин // Торғай таңы. – 1996. – 8 мамыр. – Б. 2.

96. Абдуллин, Әмірхан. Тар жерде тоғысқан тағдырлар [Мәтін] : [майдангер Райымбек Ахметов туралы] / Ә. Абдуллин ; суретте: Райымбек Ахметов // Торғай таңы. – 1995. – 8 шілде. – Б. 2.
97. Абдуллин, Әмірхан. Қанатты қарт [Мәтін] : [әуе десанты жауынгер Мырзағали Иманғалиев туралы] / Ә. Абдуллин ; суретте: Мырзағали Иманғалиев // Торғай таңы. – 1995. – 18 мамыр. – Б. 2.
98. Абдуллин, Әмірхан. Өмірге құштарлық [Мәтін] : [майдангер Шайсұлтан Биекин туралы] / Әмірхан Абдуллин // Торғай таңы. – 1994. – 3 желтоқсан. – Б. 3.
99. Абдуллин, Әмірхан. Жауынгер Жанғабыловтың жеңіс көктемі [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Жапар Жанғабылов туралы] / Ә. Абдуллин ; суретте: Жапар Жанғабылов // Торғай таңы. – 1992. – 20 маусым. – Б. 2.
100. Ағытай, Ибраһим. Майдангер бейбіт өмір жауынгері [Мәтін] : [майдангер Оразбай Мұқатов туралы] / Ибраһим Ағытай // Біздің Торғай. – 2018. – 5-11 мамыр. – Б. 4.
101. Адайқызы, Гүлнара. Ешкім де, ешнәрсе де ұмытылмайды [Мәтін] : [ҰОС-ның ардагері Қуаныш Көшенұлы туралы] / Гүлнара Адайқызы // Қостанай таңы. – 2015. – 3 маусым. – Б. 6.
102. Айдарбекқызы, Зәмзәгүл. Нұрғазының ерлігі [Мәтін] : [майдангер Нұрғазы Мұхамбетов туралы] / З. Айдарбекқызы ; суретте: Нұрғазы Мұхамбетов // Қостанай таңы. – 2010. – 5 мамыр. – Б. 4.
103. Айғожин, Мұратхан. Сағына еске аламыз, әке, сізді... [Мәтін] : [биыл туғанына 100 жыл толған әкем - марқұм Аяжан Сатыбалдыұлының рухымен сырласу] / Мұратхан Айғожин // Қостанай таңы. – 2016. – 10 тамыз. – Б. 14.
104. Айқадамова, Айтолқын. Соғыс енді болмасын [Мәтін] : [ҰОС-ның ардагері Батыр Әлмағанбетов туралы] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2015. – 22 мамыр. – Б. 8.
105. Айқадамова, Айтолқын. Ұлы бардың өзі бар, қызы бардың көзі бар [Мәтін] : [ҰОС-ның ардагерлері Жұмат пен Жұмаш Құрманов туралы] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2015. – 5 мамыр. – Б. 4.
106. Айқадамова, Айтолқын. Өткен күннен белгі бар [Мәтін] : [жауынгер Молдасалық Бөженов туралы] / Айтолқын Айқадамова // Қостанай таңы. – 2005. – 29 наурыз. – Б. 5.
107. Алмат, Орекен. Сұрапыл соғыс жылдары [Мәтін] : [торғайлық 2261 жауынгер Отан үшін опат болды] / Орекен Алмат // Қостанай таңы. – 2010. – 26 қаңтар. – Б. 4.

108. Амантайұлы, Дархан. Бір қазақтың тағдыры [Мәтін] : [майдангер Жанпейіс Аяпұлы] / Дархан Амантайұлы // ARQALYQ habary = Торғай. – 2019. – 9 мамыр. – Б. 3.
109. Амантайұлы, Дархан. Қалың қалай, қарт жауынгер?! [Мәтін] : [соғыс ардагерлері жайында] / Дархан Амантайұлы // Арқалық хабары. – 2018. – 5 мамыр. – Б. 1, 3.
110. Амантайұлы, Дархан. Он алтысында от кешіп, "Полк баласы" атанған [Мәтін] : [соғыс ардагері Өміржан Бірмағамбетов туралы естелік] / Дархан Амантайұлы // Торғай. – 2015. – 8 мамыр. – Б. 5.
111. Амангелді, Сымбат. Ерлік пен еңбекке толы ғұмыр [Мәтін] : [соғыс ардагері Ибат Әбілқасымұлы туралы] / Сымбат Амангелді // Арқалық хабары. – 2015. – 8 мамыр. – Б. 5.
112. Ахмет, Базаркүл. Берлинге тартқан ауыр жол [Мәтін] : [майдангер Ғабдол - Ғазиз Өмірхамзаұлы туралы сөз] / Базаркүл Ахмет // Қостанай таңы. – 2006. – 19 мамыр. – Б. 4.
113. Ахмет, Базаркүл. Батпаққарадан Берлинге барған [Мәтін] : [майдангер, ұстаз Ғабдол - Ғазиз Өмірхамзаұлы туралы өмірдерек] / Базаркүл Ахмет // Егемен Қазақстан. – 2006. – 5 мамыр. – Б. 4.
114. Әбдіхамитұлы, Сүгірбай. Жауынгер Нұрмановтар [Мәтін] / Сүгірбай Әбдіхамитұлы // Қостанай таңы. – ("Қостанай ақшамы" танымдық-тағылымдық, көңілашар қосымшасы). – 2015. – 29 сәуір. – Б. 17.
115. Байділдин, Шөптібай. Зеңбірекші-көздеуші болған [Мәтін] : [зеңбірекші, жауынгер Хамитбек Жекебатыров туралы] / Ш. Байділдин // Арқалық хабары. – 2010. – 16 сәуір. – Б. 6.
116. Дәркенов, Таңатқан. Торғайлықтар жеңіс жолында [Мәтін] : [Украина сапары ерлік жолында тыл ардагерлерінің ерлік істері туралы] / Т. Дәркенов // Қостанай таңы. – 2010. – 7 мамыр. – Б. 7.
117. Досжанова, Қымбат. Ағасының зиратын іздеп тапты [Мәтін] : [майдангер Рашит Жомартов туралы] / бетті дайындаған Қымбат Досжанова // Қостанай таңы. – 2015. – 4 наурыз. – Б. 5.
118. Досжанов, Хамит. Атың өшкір, соғыс-ай! [Мәтін] : [еңбек және соғыс ардагері Кәмали Досжанұлы туралы] / Хамит Досжанов // Арқалық хабары. – 2010. – 9 сәуір. – Б. 3.
119. Жүнісов, Жақсылық. Елге сыйлы азамат [Мәтін] : [майдангер Естай Өмірзақов туралы] / Жақсылық Жүнісов // Қостанай таңы. – 2001. – 3 сәуір. – Б. 2.
120. Исенов, Өтеген. Мәскеуді қорғаған қазақ қызы [Мәтін] : [Шәмшия Сәдуақасова туралы әңгіме] / Ө. Исенов, Б. Едрес ; (суреттер Қостанай

- облыстық тарихи-өлкетану музейінің қорынан алынды) // Қостанай таңы. – 2016. – 22 сәуір. – Б. 7.
121. Қожахметұлы, Еркін. Өнегелі ғұмыр [Мәтін] : [ұстаз Ғыждуан Қасымов туралы] / Еркін Қожахметұлы // Қостанай таңы. – 2019. – 19 маусым. – Б. 10.
122. Қожахметұлы, Еркін. Отан үшін от кешкен [Мәтін] : [Шәкір Қолдасбаев туралы әңгіме] / Еркін Қожахметұлы // Қостанай таңы. – 2015. – 16 қаңтар. – Б. 7.
123. Мұсабаева, Көркем. Ұмтылмас ерлік [Мәтін] : [соғыс ардагері Мирасбек Әміржанов туралы] / Көркем Мұсабаева // Қостанай таңы. – 2016. – 22 қаңтар. – Б. 7.
124. Мұсабаев, Хамитбек. Токсандағы тарлан [Мәтін] : [Үрпек ауылының ақсақалы Нұрқан Тәукенов туралы] : [фотосурет бар] / Х. Мұсабаев; суретті түсірген Қ. Әмірбекұлы//Қостанай таңы. – 2012. – 8 мамыр. – Б. 6.
125. Нұрманов, Қаратай. Талай нәубеттен өткен [Мәтін] : [аяулы әке Әбдіхамит Нұрманов туралы] / Қ. Нұрманов // Қостанай таңы. – 2012. – 8 мамыр. – Б. 6.
126. Сығай, Сырым. Майдангерлер - қаһарман қайран ерлер, есімдерің ғасырдан - ғасырға өрлер! [Мәтін] : [Ұлы Отан соғысының ардагерлері туралы] / Сырым Сығай // Аманкелді арайы. – 2015. – 10 сәуір. – Б. 3.
127. Уахитұлы, Балтабай. От – жалында жігерін жанығандар [Мәтін] : [Ұлы Отан соғысының 75 жылдығы қарсаңыда] / Б. Уахитұлы // Аманкелді арайы. – 2020. – 20 наурыз. – Б. 3.
128. Уахитұлы, Балтабай. От-жалында жігерін жанығандар [Мәтін] : [9 мамыр - Жеңіс күніне орай] / Б. Уахитұлы // Аманкелді арайы. – 2018. – 4 мамыр. – Б. 3.
129. Уахитов Балтабай, Қаһарлы күндер шежіресі [Мәтін] : [қан майданда ерлік көрсеткен майдангер аталарымыз туралы] / Балтабай Уахитов//Аманкелді арайы. – 2014. – 7 қараша. – Б. 6
130. Хайруллин, Уәли. Берлинге барған жауынгер [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Қали Айқынов туралы] / Уәли Хайруллин; суретте: Қали Айқынов // Торғай таңы. – 1996. – 8 мамыр. – Б. 2.
131. Хайруллин, Уәли. Ел қорғаны еді [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Молдағали Ермағамбетұлы туралы] / У. Хайруллин // Хайруллин У. Жизнь замечательных людей в краю хлеба и металла. - Алматы, 1995. - 91-94 б.
132. Хайруллин, Уәли. "Ер болсаң, Сейілдей бол" [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Сейіл Ахметов туралы] / У. Хайруллин // Хайруллин У.

- Жизнь замечательных людей в краю хлеба и металла. - Алматы, 1995. - 62-63 б.
133. Хайруллин, Уәли. Көңілің жүйрік Жан едің ау Бәке! [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері, ақын Байдақ Молдашұлы туралы] / У. Хайруллин // Хайруллин У. Жизнь замечательных людей в краю хлеба и металла. - Алматы, 1995. - 139-141 б.
134. Хайруллин, Уәли. Соғыс, еңбек ардагері - Көшекбай аға [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Көшекбай Оспанов туралы] / У. Хайруллин // Хайруллин У. Жизнь замечательных людей в краю и металла. - Алматы, 1995. - 95-97 б.
135. Хайруллин, Уәли. Ұмытылмас есім [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Әубәкір Дүйсенбин туралы] / У. Хайруллин // Хайруллин У. Жизнь замечательных людей в краю хлеба и металла. - Алматы, 1995. - 87-90 б.
136. Хайруллин, Уәли. "Ер болсаң, Сейілдей бол" [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Сейіл Ахметов туралы] / У. Хайруллин // Хайруллин У. Жизнь замечательных людей в краю хлеба и металла. - Алматы, 1995. - 62- 63 б.
137. Хайруллин, Уәли. Көңілің жүйрік Жан едің ау Бәке! [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері, ақын Байдақ Молдашұлы туралы] / У. Хайруллин // Хайруллин У. Жизнь замечательных людей в краю хлеба и металла. - Алматы, 1995. - 139-141 б.
138. Хайруллин, Уәли. Соғыс, еңбек ардагері - Көшекбай аға [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Көшекбай Оспанов туралы] / У. Хайруллин // Хайруллин У. Жизнь замечательных людей в краю и металла. - Алматы, 1995. - 95-97 б.
139. Хайруллин, Уәли. Ұмытылмас есім [Мәтін] : [соғыс және еңбек ардагері Әубәкір Дүйсенбин туралы] / У. Хайруллин // Хайруллин У. Жизнь замечательных людей в краю хлеба и металла. - Алматы, 1995. - 87-90 б.
140. Шметов, Ғабит. Алғашқы төраға [Мәтін] : [ардагер Бәшір Шметов туралы] / Ғабит Шметов // Қостанай таңы. - ("Қостанай ақшамы" танымдық-тағылымдық, көңілашар қосымшасы). – 2015. – 29 сәуір. – Б. 14.
141. Шметов, Ғабит. Аудан басқарған азамат [Мәтін] : [соғыс ардагері Бәшір Шметов туралы] / Ғабит Шметов // Аманкелді арайы. – 2018. – 3 тамыз. – Б. 2.
142. Шметов, Ғабит. Тұңғыш төраға [Мәтін] : [ардагер Бәшір Шметов туралы] / Ғабит Шметов // Қостанай таңы. – 2018. – 27 шілде. – Б. 11

Ұлы Жеңісті мерекелеудің фото шежіресі

Соғыс ардагерлері М.Камалұлы, В.Н.Бушуев

Ардагерлер бас қосқанда...

Мерекелік кездесуде

Ардагерлер оқушылармен бірге

Кітапханадағы кездесуден көрініс

Соғыс ардагері Т.И.Пуцыкина және К. Ақан

*Ұлы Жеңістің 75 жылдығына орай
ұйымдастырған оқу залының көрмесі*

Ерлікке тағзым

Арқалық қаласындағы Даңқ алаңы

Есімдердің алфавиттік көрсеткіші

А

Абайділдин, Ө. 84
Абдуллин, Ө. 85-99
Ағытай, И. 100
Адайқызы, Г. 101
Айдарбекқызы, З. 102
Айғожин, М. 103
Айқадамова, А. 104-106
Ақан, К. 41
Алмат, О. 107
Амантайұлы, Д. 108-110
Амангелді, С. 111
Ахмет, Б. 112,113
Ахметбеков, Н. 49

Ә

Әбжан, С. 8
Әбдіхамитұлы, С. 114
Әжмағамбетов, Б. 17

Б

Балабаева, Қ. 22
Балғынбаев, Ә. 25
Байғабылов, Т. 55
Байділдин, Ш. 56,115
Бақтыбаева, М. 57
Бобров, В. 58

Д

Дайырұлы, С. 59
Даниярқызы, С. 60
Дәркенов, Т. 116
Досжанова, Қ. 117
Досжанов, Х. 118
Досымов, С. 61
Дүйсекеев, Т. 62

Е

Ерманова, М. 16

Ж

Жакулин Ұ. 27
Жақсантай, Т. 43
Жүнісұлы, М. 2,7
Жүнісов, Ж. 119
Жүсіпбекұлы, Т. 63

И

Исенова, З. 45
Исенов, Ө. 120

К

Камалұлы, М 29-39
Кенарал, А. 13

Қ

Қабыланұлы, Ж. 20
Қарпықұлы, А. 28
Қазымбеков, Қ. 64
Қалиева, Г. 65
Қасымов, Қ. 66
Қожантаева, Ж. 9
Қожахметұлы, Е. 121, 122
Қойшыбай, М. 67
Қуанышқызы, М. 14

М

Молдашұлы, Б. 68,69
Мұсабаева, К. 123
Мұсабаев, Х. 124
Мырқалиұлы, С. 70

Н

Нұрбаев, Ш. 71
Нұрманов, Қ. 125
Нұрсаби, А. 5

О

Оспанова, Б. 11,15
Оспанов, М. 18, 47
Оспанұлы, С. 72
Оташев, С. 73

Р

Рахметов, Ж. 6

С

Сабыржанұлы, С. 74

Салықов, Ж. 75

Сейдахметов, Т. 46

Сейтқалиқызы, Б. 76

Сомжүрек, Ж. 78

Сүлейменова, А. 79

Сүлекешов, Ж. 80

Сығай, С. 126

Т

Тұрғынбекұлы, С. 40

У

Уахитұлы, Б. 127-129

Ұ

Ұябаев, Ә. 81

Ү

Үсенқызы, Ш. 82

Х

Хайруллин, У. 130-139

Ш

Шалдыбай, А. 83

Шөкен, М. 23

Шметов, Ғ. 140-142

Мазмұны

<i>1. Құрастырушыдан.....</i>	<i>3</i>
<i>2. Елім деп от кешкен майдангерлер.....</i>	<i>6</i>
<i>3. Ерлік – елге мұра, ұрпаққа ұран.....</i>	<i>16</i>
<i>4. Жауынгерлік жолдары өлең-жырға айналған.....</i>	<i>23</i>
<i>5. Есімдері енген кітаптар.....</i>	<i>33</i>
<i>6. Жеңісті жақындатқан Торғайлықтар.....</i>	<i>34</i>
<i>7. Фотосуреттер.....</i>	<i>39</i>
<i>8. Есімдердің алфавиттік көрсеткіші.....</i>	<i>45</i>

*Біздің кітапхананың мекен-жайы:
110300, Қостанай облысы, Арқалық қаласы
Абай көшесі, 62. Тел. (факс) 7-09-16.
E – mail:arkounb@mail.ru*

*Құрастырушы: С.Г. Ермаганбет
Компьютерлік терілім: С. Ғ. Ермаганбет
Редактор: Ә.Қ. Ахметжанова
Шығарылымға жауапты: К.Б. Борибаева
Басуға қол қойылды 08.04.2020.*

*Таралым 5
Басылым: ксерокс
Көлемі 0,4*